

Grey Scale #13

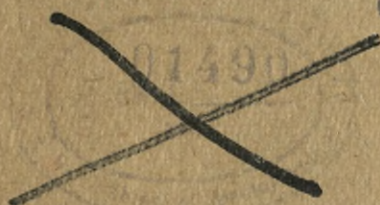

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK
KATEDRA TAKTYKI WOJSK OPK

JAWNE

Egz. nr 3

Tylko dla nauczycieli katedry
TW OPK

ZMIANY ORGANIZACYJNO- TECHNICZNE ZACHODZĄCE
W WOJSKACH OPK W LATACH 1981-1985 ORAZ
WPŁYW TYCH ZMIAN NA SKUTECZNOŚĆ OSŁONY
POWIETRZNEJ WOJSK OPERACYJNYCH
W DRUGIEJ POŁOWIE LAT OSIEMDZIESIĄTYCH

ROZWOJ - 5

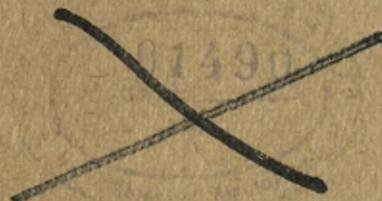
49619

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OPK
KATEDRA TAKTYKI WOJSK OPK

JAWNE

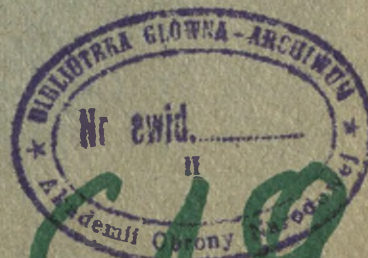

Egz. nr 3

Tylko dla nauczycieli katedry
TW OPK

ZMIANY ORGANIZACYJNO-TECHNICZNE ZACHODZĄCE W WOJSKACH OPK W LATACH 1981-1985 ORAZ WPŁYW TYCH ZMIAN NA SKUTECZNOŚĆ OSŁONY POWIETRZNEJ WOJSK OPERACYJNYCH W DRUGIEJ POŁOWIE LAT OSIEMDZIESIĄTYCH

R O Z W Ó J - 5

49619

WYDZIAŁ WOJSK LOTNICZYCH I OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU

KATEDRA TAKTYKI WOJSK OPK

JAWNE

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 88 ust. 2
(Dz. U. RP Nr 11 poz. 95)
podpis

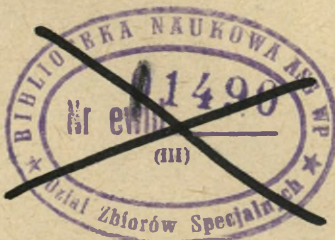
PRZEKLASYFIKOWANO

Protokół Nr 54305

Przeklas. -

prot. 1 z dn. 2.01.94

dy-

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
Egz. nr 3

~~97/054/83~~

PROBLEM BADAWCZY "ROZWÓJ-5"

Temat nr 9

ZMIANY ORGANIZACYJNO-TECHNICZNE ZACHODZĄCE

W WOJSKACH OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU W LATACH 1981-1985

ORAZ WPŁYW TYCH ZMIAN NA SKUTECZNOŚĆ OSŁONY POWIETRZNEJ

WOJSK OPERACYJNYCH W DRUGIEJ POŁOWIE LAT OSIEMDZIESIĄTYCH

(PROJEKT)

ZESPÓŁ BADAWCZO-AUTORSKI:

1. Płk dr Tadeusz KROPIOWSKI
2. Płk pil.dr Marian ŻEBROWSKI
3. Ppłk dr inż. Stefan ANTCZAK

KONSULTACJA NAUKOWA

DORADZTWO METODOLOGICZNE

SPIS TREŚCI

	Strona
WSTĘP	5
1. OCENA ZAGROŻENIA WOJSK OPERACYJNYCH NA TERYTORIUM POLSKIEJ RZECZYSPOLITEJ LUDOWEJ UDERZENIAMI WSPÓL- CZESNYCH I PERSPEKTYWICZNYCH ŚRODKÓW NAPADU POWIETRZ- NEGO PAŃSTW NATO ORAZ OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJSK OPERACYJNYCH JAKO OBIEKTU OSŁONY PRZEZ WOJSKA OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU	9
2. ZMIANY ORGANIZACYJNE I TECHNICZNE W WOJSKACH OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU PRL ORAZ WPLYW TYCH ZMIAN NA MOŻLI- WOŚCI BOJOWE WOJSK OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU	22
2.1. Lotnictwo myśliwskie OPK	22
2.2. Wojska raketowe OPK	28
2.3. Wojska radiotechniczne OPK	31
2.4. System dowodzenia wojsk OPK	35
3. ZASADY OSŁONY WOJSK OPERACYJNYCH PRZEZ WOJSKA OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU W ŚWIETLE ZMIAN ORGANIZACYJNYCH I TECHNICZNYCH ZACHODZĄCYCH W TYCH WOJSKACH	38
3.1. Wykorzystanie wojsk OPK w osłonie mobilizacyj- nego rozwinięcia i przegrupowania wojsk opera- cyjnych przez terytorium PRL	42
3.1.1. Lotnictwo myśliwskie OPK	44
3.1.2. Wojska raketowe OPK	60
3.1.3. Wojska radiotechniczne OPK	67

3.2. Wykorzystanie wojsk OPK w osłonie wojsk operacyjnych prowadzących operację zaczepną i obronną	74
3.3. Dowodzenie i współdziałanie w wojskach OPK w ramach osłony powietrznej wojsk operacyjnych	84
ZAKOŃCZENIE	95

ZALĄCZNIKI /tylko egz.nr 1/

1. Plan realizacji tematu badawczego nr 5 objętego problemem badawczym "ROZWÓJ" /Jawny/.
2. Ocena nieprzyjaciela i zasady współdziałania /79/0367/83/.
3. Planowane zmiany organizacyjno-techniczne w lotnictwie wojsk OPK oraz wpływ tych zmian na skuteczność osłony wojsk operacyjnych /79/0368/83/.
4. Wojska raketowe wojsk OPK /79/0364/83/.
5. Wojska radiotechniczne wojsk OPK /79/0366/83/.
6. System dowodzenia wojskami OPK /79/0365/83/.

WSTĘP

Jednym z zadań realizowanych przez wojska obrony powietrznej kraju w jednolitym systemie obrony powietrznej państw Układu Warszawskiego jest osłona wojsk operacyjnych znajdujących się na terytorium kraju niezależnie od tego, czy chodzi o wojska na nim dyslokujące czy przez nie przegrupowujące się¹.

Zadanie powyższe wojska OPK wykonują we współdziałaniu z siłami i środkami obrony przeciwlotniczej wojsk lądowych, marynarki wojennej i wojskami lotniczymi. Główny ciężar odpowiedzialności za osłonę dyslokowanych i przegrupowujących się wojsk operacyjnych na terytorium kraju spoczywa jednak na wojskach OPK, organizujących odpowiedni system obrony powietrznej kraju.

Dlatego też rozwój wojsk OPK i zmiany jakie zachodzą w systemie OPK mają istotne znaczenie zarówno dla możliwości, jak też na zasady osłony wojsk operacyjnych.

Na lata 1981-1985 zaplanowano określony rozwój organizacyjny i techniczny wojsk OPK. Istnieją zatem uzasadnione podstawy, aby przewidywać, że następujące zmiany organizacyjno-techniczne mogą także wpłynąć na zmianę możliwości bojowych i sposób wykorzystania bojowego poszczególnych rodzajów wojsk OPK, jak też na cały system obrony powietrznej organizowany przez wojska OPK.

---

¹ Dyrektywa Ministra Obrony Narodowej.

Zakres zmian organizacyjnych i technicznych, zakładanych w wojskach OPK, w zestawieniu z innymi czynnikami, a zwłaszcza z rozwojem ŚNP przeciwnika i stanem zagrożenia uderzeniami z powietrza rzutować będzie na możliwości i zasady osłony wojsk operacyjnych przez wojska OPK.

Nieustanny wzrost potencjału militarnego oraz możliwości bojowych /głównie o charakterze zaczepnym/ potencjalnego przeciwnika, zmusza nas do permanentnego doskonalenia systemu obrony powietrznej. Osiąga się to między innymi poprzez wprowadzanie zmian organizacyjnych w istniejącym systemie, doskonaleniu istniejącego uzbrojenia oraz wprowadzanie nowych typów uzbrojenia i techniki bojowej. Zmiany te mogą wywierać zasadniczy wpływ na poglądy i zasady wykorzystania wojsk obrony powietrznej kraju, w tym też na skuteczność osłony przez nie wojsk operacyjnych.

W niniejszym opracowaniu nt. "ZMIANY ORGANIZACYJNO-TECHNICZNE ZACHODZĄCE W WOJSKACH OPK W LATACH 1981-1985 ORAZ WPLYW TYCH ZMIAN NA SKUTECZNOŚĆ OSŁONY POWIETRZNEJ WOJSK OPERACYJNYCH W DRUGIEJ POŁOWIE LAT OSIEMDZIESIĄTYCH" zostały przedstawione zasadnicze planowane zmiany w wojskach OPK PRL w dziedzinie organizacyjnej i technicznej do roku 1985 oraz wynikające z tego wnioski dotyczące możliwości użycia bojowego tych wojsk. Zmiany te stanowią również podstawę aktualizacji zasad wykorzystania rodzajów wojsk OPK i wojsk OPK jako całości do osłony wojsk operacyjnych w drugiej połowie lat osiemdziesiątych.

Przedmiotem rozważań jest przede wszystkim osłona powietrznych ^awojsk lądowych w czasie ich przebywania na terytorium kraju w granicach objętych systemem OP organizowanymi przez wojska OPK PRL, zwłaszcza zaś osłona powietrzna wojsk operacyjnych przegrupowujących się przez terytorium Polski. Pierwsze operacje /obronne i zaczepne/ wojsk lądowych prowadzone będą bowiem w ramach Zjednoczonych Sił Zbrojnych państw Układu Warszawskiego poza granicami PRL, co wynika z położenia sił zbrojnych przeciwstawnych sobie stron, tj. bloku NATO i państw UW.

Jako materiał wyjściowy do badań posłużyły opracowania cząstkowe przedstawione przez zespół badawczy z Dowództwa Wojsk OPK oraz dotychczasowe opracowania teoretyczne /wydawnictwa polskie i radzieckie/ traktujące o zasadach, sposobach i możliwościach osłony wojsk lądowych oraz o ich zagrożeniu ze strony ŚNP.

Badania nad tematem obejmowały analizę i ocenę zachodzących zmian i tendencji rozwojowych w dziedzinie podstawowych środków walki, struktur organizacyjnych oraz zasad prowadzenia działań bojowych wojsk OPK, a także ocenę wpływu tych zmian na skuteczność osłony wojsk i obiektów na obszarze kraju oraz ustalenie najbardziej efektywnych sposobów prowadzenia działań bojowych, przy kierowaniu się założeniem, że jeśli nawet zachodzące zmiany organizacyjno-techniczne nie dyktują konieczności wprowadzania nowych zasad użycia wojsk Obrony Powietrznej Kraju w rozpatrywanej dziedzinie, to i tak obowiązujące zasady należy ciągle doskonalić.

Celem badań było sformułowanie wniosków dotyczących nowych elementów wykorzystania wojsk OPK do osłony wojsk operacyjnych, ewentualnie potwierdzenie celowości stosowania zasad dotychczasowych, jeśli występuje brak podstaw rzeczowych do ich zmiany.

Do badań przyjęto stan i rozmieszczenie sił powietrznych NATO i wojsk OPK PRL na 1 stycznia 1982 r. wraz z zakładanym ich rozwojem organizacyjnym i technicznym do roku 1985 oraz działania /przegrupowywanie się/ wojsk operacyjnych na zasadniczych kierunkach.

1. OCENA ZAGROŻENIA WOJSK OPERACYJNYCH NA TERYTORIUM POLSKIEJ
RZECZPOSPOLITEJ LUDOWEJ UDERZENIAMI WSPÓLCZESNYCH I PERSPEK-
TYWICZNYCH ŚRODKÓW NAPADU POWIETRZNEGO PAŃSTW NATO ORAZ
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJSK OPERACYJNYCH JAKO OBIEKTU
OSŁONY PRZEZ WOJSKA OPK

W planowanej przez państwa NATO operacji strategicznej na Europejskim Teatrze Wojny podstawową formą działania połączonych taktycznych sił powietrznych NATO będą powietrzne operacje zaczepne lub obronne.

Celem pierwszych powietrznych operacji zaczepnych połączonych taktycznych sił powietrznych NATO ma być zdecydowane zwalczanie lotnictwa i naziemnych środków obrony powietrznej państw Układu Warszawskiego w walce o panowanie w powietrzu i przewagę w broni jądrowej oraz wykonywanie uderzeń na wojska lądowe przeciwnika podczas bezpośredniego wsparcia wojsk i izolacji rejonów działań bojowych.

Na podstawie doświadczeń z wojen lokalnych oraz prowadzonych ćwiczeń w NATO należy przewidywać, że siły powietrzne będą wykorzystane w pierwszej kolejności do walki o zdobycie przewagi jądrowej i panowania w powietrzu, głównie zaś do wykonania uderzeń z powietrza /a także z lądu, morza i kosmosu - w wojnie jądrowej/ na obiekty, których zniszczenie lub obezwładnienie może zapewnić nieprzyjacielowi osiągnięcie tego zasadniczego celu.

Dopiero po zdobyciu przewagi w broni jądrowej i panowania w powietrzu główny wysiłek sił powietrznych NATO zostanie

skierowany na izolację rejonu działań bojowych i wsparcie wojsk.

Taki priorytet zadań wynika, między innymi, z uwzględnienia przez nieprzyjaciela potrzeb znacznych ilości sił i środków do realizacji tych zadań.

Nie wyklucza się jednak realizacji zadania walki o panowanie w powietrzu z jednoczesną izolacją rejonu działań bojowych, szczególnie w wojnie jądrowej. Zatem niekiedy już równoległe z walką o panowanie w powietrzu, część wysiłku sił powietrznych przeciwnik może użyć do izolacji rejonu działań bojowych od dopływu świeżych sił i dowozu zaopatrzenia. To zaś oznacza, że między okresem realizacji zadania wywalczenia przewagi w powietrzu, a okresem wykonywania zadania izolacji rejonu działań bojowych i wsparcia wojsk nie będzie w ogóle lub dłuższej przerwy w działaniach sił powietrznych nieprzyjaciela, stwarzającej możliwość przegrupowania wojsk OPK do osłony wojsk operacyjnych.

Ważną rolę w wojnie odgrywają pierwsze operacje sił zbrojnych, w czasie których będą się decydowały losy uchwycenia i utrzymania inicjatywy strategicznej, załamania natarcia nieprzyjaciela, zadania decydującego uderzenia rozwiniętym ugrupowaniem sił zbrojnych, w tej liczbie i środkom jądrowym. Od wyników pierwszych operacji w znacznym stopniu będzie zależała perspektywa dalszego przebiegu wojny.

Zasadniczymi sposobami działań bojowych sił powietrznych nieprzyjaciela podczas pierwszych operacji mogą być zmasowane uderzenia i działania urzutowane prowadzone w ramach operacji

powietrznej na teatrze działań wojennych, a zasadniczym warunkiem zapewniającym realizację zadań jest obozwiadnienie systemów OPK i OPL wojsk poprzez zniszczenie dywizjonów rakiety-
wych, *lotnisk*, stanowisk dowodzenia i środków radiolokacyjnych, a także niszczenie ogniowych stanowisk wojsk rakiety-
owych o przeznaczeniu strategicznym i operacyjno-taktycznym.

Efekty prowadzonej walki o panowanie w powietrzu i przewadze w broni jądrowej będą rzutowały w sposób zdecydowa-
ny na możliwości i sposoby realizacji kolejnych zadań, zarówno przez lotnictwo nieprzyjaciela, jak i przez siły i środki OPK.

Według poglądów zachodnich, wielokrotnie potwierdzanych w czasie ćwiczeń, na izolację rejonu działań bojowych przeznacza się:

a/ w wojnie z użyciem broni jądrowej do 40 % sił taktycznego lotnictwa uderzeniowego;

b/ w wojnie konwencjonalnej, zależnie od okresu działań, od 15 % do 25 % sił taktycznego lotnictwa uderzeniowego.

Zagrożenie wojsk operacyjnych na terytorium Polski stanowi wypadkową wielu czynników, z których najbardziej istotnymi, z punktu widzenia obrony powietrznej, są: stan, możliwości i sposoby użycia sił powietrznych państw NATO z jednej strony; z drugiej zaś charakter, ważność i wrażliwość wojsk operacyjnych oraz możliwości bojowe wojsk OPK rozpatrywane w aspekcie osłony wojsk operacyjnych przed uderzeniami z powietrza.

Wzrost lub zmniejszenie zagrożenia wojsk operacyjnych, na terytorium Polski, zależnie będzie od zmian zachodzących, przede wszystkim, w wyżej wymienionych dwóch dziedzinach.

W celu sformułowania stosownych wniosków co do osłony wojsk operacyjnych, rozpatrzmy więc kolejno przeciwnika powietrznego i obiekt osłony przed nim - wojska operacyjne.

Oceniając liczbę samolotów przeciwnika na ZTDW na około 2500 oraz przyjmując po 2-3 wyloty bojowe na dobę, a także to, że na kierunku Polski działać będzie tylko część nieprzyjacielskiego lotnictwa, należy przypuszczać, że w pierwszych 3-4 dniach wojny, w ramach izolacji rejonu działań bojowych, może być wydzielone do 3000 samolotowylotów.

Zachodnie koncepcje użycia sił powietrznych zakładają bezpośrednią izolację rejonu działań bojowych na głębokość do 800-1200 km. Przyjmując głębokość wsparcia wojsk na polu walki do 160 km od linii styczności bojowej wojsk należy sądzić, że główny wysiłek izolacji będzie skoncentrowany na głębokość 300-500 km od linii styczności bojowej wojsk, to jest do rubieży i wzdłuż rz. WISŁA.

Sposoby realizacji tego zadania, na terytorium Polski, przez siły powietrzno państw NATO mogą być różne. Każdorazowo jednak, przed jego wykonaniem lub w początkowej jego fazie należy liczyć się z działaniami mającymi na celu obezwładnienie systemu obrony powietrznej i OPL wojsk.

W ramach izolacji rejonu działań bojowych siły powietrzne nieprzyjaciela mogą niszczyć i obezwładniać wojska w rejonach ześrodkowania, lotniska, bazy zaopatrzenia, stacje przelądkowe, obiekty komunikacyjne. Częścią sił nieprzyjaciel będzie prawdopodobnie usiłował wykonać uderzenia na związki pancerne i wojska raketowe w marszu, a także na inne ważne obiekty

wojsk operacyjnych, szczególnie w rejonach nadgranicznych i przed ich rozwinięciem się w rejonach wyjściowych.

W działaniach wojennych z użyciem broni jądrowej najbardziej prawdopodobne wydają się uderzenia małych grup samolotów /2-4 samoloty/, jednocześnie na kilku kierunkach, w ramach zmasowanych nalotów na szerokim froncie. Samoloty uderzeniowe mogą działać na różnych wysokościach, przeważnie jednak na małych wysokościach z szerokim stosowaniem radioelektronicznych środków zakłócających.

Takie uderzenia umożliwiają obozwiadnienie dużej liczby obiektów na znacznym obszarze kraju i powodują rozproszenie wysiłku obrony powietrznej. Umożliwiają jednak uzyskanie stosunkowo wysokiego współczynnika wykorzystania środków obrony powietrznej. W związku z tym nie należy wykluczać stosowania przez nieprzyjaciela w wojnie jądrowej również innych sposobów działania.

Możliwe jest, w szczególności, postawienie przy pomocy ^{or} sił ^Ppowietrznych zapór jądrowych na głównych rubieżach wodnych. Działania takie pozorowano w kilku ćwiczeniach sił powietrznych NATO, zakładając zmniejszenie możliwości przegrupowania wojsk średnio o 30 %.

W działaniach bez użycia broni jądrowej izolacja rejonu działań bojowych dla przeciwnika będzie znacznie trudniejsza. Realizacja tego zadania mniejszymi siłami może trwać znacznie dłużej.

Stosunkowo duża ilość sił potrzebna do niszczenia poszczególnych obiektów środkami konwencjonalnymi zmusi przeciwnika do koncentracji wysiłku na wybranych rejonach i na najważniejszych obiektach. Wymagać to będzie działań wielokrotnych i kolejnego oddziaływania na poszczególne rejonny i obiekty.

W tym wypadku należy liczyć się, w przeważającej większości, z uderzeniami małych grup samolotów /4-8 do 12-16 samolotów/ najczęściej z jednego lub kilku kierunków, wykonywanych w ramach nalotów zmasowanych, na wąskim froncie.

Grupy samolotów mogą działać na małych i średnich wysokościach, pod osłoną intensywnych zakłóceń radioelektromagnetycznych.

W okresach między nalotami zmasowanymi przeciwnik powietrzny może prowadzić działania nękające małymi grupami samolotów /4-6 samolotów/, szczególnie na małych i bardzo małych wysokościach, również w trudnych warunkach atmosferycznych, w dzień i w nocy.

Wojska operacyjne rozpatrywane z punktu widzenia ich osłony przez wojska OPK, można traktować jako ogół /zbiór/ różnorodnych pod względem ważności, charakteru, wielkości itp. obiektów lądowych, a także powietrznych i morskich. Ze względu na temat przedmiotów analizy w niniejszym opracowaniu będą tylko obiekty lądowe.

Z punktu widzenia wykorzystania wojsk OPK do osłony wojsk operacyjnych, szczególne znaczenie mają takie czynniki jak: operacyjna ważność obiektu; jego położenie na terytorium

WLE
M.H.
Kolejne operacje, do rozważenia

kraju; rozpoznanie charakteru i położenia obiektu przez nieprzyjaciela; odporność obiektu na uderzenia z powietrza oraz posiadanie /lub nieposiadanie/ własnych środków OPL.

Operacyjna wartość obiektu zależy od jego przeznaczenia, możliwości bojowych i sily uderzenia, a także innych warunków wpływających na to, jakie stanowi on aktualnie lub będzie stanowić w przyszłości zagrożenie dla nieprzyjaciela. Z tego też względu za najważniejsze uważane będą wojska pierwszego rzutu operacyjnego, a w szczególności ich wojska rakietowe, wojska pancerno, lotnictwo uderzeniowe oraz bazy i składy zaopatrzenia tych wojsk.

Na wartość obiektu może również wpływać możliwy termin jego reakcji /oddziaływania/ na przeciwnika i zasięg tego oddziaływania.

Ze względu na czas reakcji najszybsze są wojska rakietowe a w drugiej kolejności lotnictwo. W wojskach lądowych ten czynnik uwarunkowany jest odległością wojsk od linii styczności bojowej z nieprzyjacielem i czasem operacyjnego rozwinięcia na pozycji wyjściowej do działań zaczepnych lub obronnych. Dlatego im bliżej rejonu wyjściowego tym wartość obiektu jest większa. Biorąc pod uwagę prędkość przemieszczania się obiektu, większą wartość mają wojska pancerno i zmechanizowane /jeśli pomimo jako przypadki szczególne - wojska powietrzno-desantowe i transport powietrzny wojsk/.

Z punktu widzenia wartości bardzo *dużo* znaczenie mają elementy systemu dowodzenia wojskami, a szczególnie stanowiska dowodzenia i sztaby szczebla operacyjnego.

Wyjątkowe położenie obiektów osłony na terytorium kraju wynika z pokojowej dyslokacji jednostek wojskowych.

Dyslokacja wojsk jest nierównomierna. Są rejony o większym nasyceniu stałych garnizonów wojskowych, szczególnie w zachodniej i północnej części PRL. Natomiast w centralnej i wschodniej części kraju garnizonów tych jest mniej. Oczywiście wszystko to wywiera również określony wpływ na późniejsze przemieszczenie /przegrupowania/ jednostek wojskowych będących obiektami osłony. W sumie istniejąca dyslokacja wojsk w czasie pokoju wskazuje na konieczność przegrupowania poszczególnych związków na odległość 300-700 km, co odpowiada 2-4 dobowi marszu.

Kolejność przegrupowania wojsk będzie zależała głównie od ich pokojowej dyslokacji i stanu gotowości bojowej /terminu gotowości mobilizacyjnej/.

Jeśli przed rozpoczęciem działań wojennych nastąpi przynajmniej 1-2 dniowy okres zagrożenia, to czas ten pozwoli na postawienie w stan pełnej gotowości bojowej zasadniczej części oddziałów i związków taktycznych o krótkich terminach mobilizacji. W tej sytuacji oddziały i związki taktyczne o stałej gotowości mogą rozpocząć przegrupowanie bezpośrednio z garnizonów lub z uprzednio zajętych rejonów alarmowych. Pozostałe związki i oddziały będą się przegrupowywały w miarę osiągnięcia gotowości bojowej, to jest po uzupełnieniu swoich stanów do etatu czasu wojennego.

W dogodnych warunkach, w celu poprawienia pokojowej dyslokacji wojska mogą częściowo być przesunięte bliżej przyszłego rejonu działań, w ramach prowadzonych ćwiczeń, jak rów-

niez mogą być rozwinięte niektóre sztaby na polowych stanowiskach dowodzenia.

Przegrupowanie i rozwijanie wojsk w warunkach rozpoczęcia działań wojennych będzie przebiegać w całkowicie odmiennym i bardziej złożonej sytuacji. W zależności od stopnia i intensywności oddziaływania nieprzyjaciela powietrznego na przegrupowujące się wojska oraz sytuacji wojennej, mogą ulec zmianie dotychczasowe plany co do liczby i kierunków /pasów/ przegrupowania poszczególnych związków i oddziałów.

Niezależnie jednak od warunków i sytuacji z reguły zawsze będzie występowało dążenie do przegrupowania w pierwszej kolejności związków taktycznych /dywizji pancernych i zmechanizowanych/, jednostek wojsk raketowych oraz części jednostek zabezpieczenia tworzących pierwszy rzut operacyjny.

Wojska operacyjne charakteryzują się różnym stopniem odporności na uderzenia z powietrza. Stopień wrażliwości na uderzenia z powietrza zależy zarówno od właściwości konstrukcyjnych sprzętu bojowego /sprzęt bardziej lub mniej trudny do zniszczenia/ oraz od stopnia jego rozśredkowania. Bardziej odporne na uderzenia są wojska pancerne. Największą natomiast wrażliwość na uderzenia będą posiadały wojska najbardziej skupione, a więc w garnizonach stałych, jak również obiekty takie jak bazy i składnice zaopatrzenia wojsk. Do wrażliwych na uderzenia z powietrza należy również zaliczyć sztaby i stanowiska dowodzenia wojsk oraz związane z nimi środki łączności dowodzenia.

W czasie przegrupowania wojsk stopień zagrożenia ze strony nieprzyjaciela powietrznego będzie wzrastał w miarę zbliżania się wojsk do rejonów wyjściowych, a także w czasie pokonywania przeszkód wodnych /przeprawy/ i węzłów komunikacji drogowej, gdzie może dochodzić do okresowej koncentracji wojsk.

Istotną cechą wojsk operacyjnych, jako obiektu osłony przez wojska OPK, jest posiadanie przez te wojska organicznych sił i środków przeznaczonych do walki z nieprzyjacielem powietrznym.

Każdy batalion piechoty /czołgów/ wojsk lądowych obok indywidualnej i zespołowej broni strzeleckiej, która może być wykorzystana, w razie konieczności do walki z ŚNP nieprzyjaciela na małych wysokościach, posiada pluton przeciwlotniczy w składzie dwóch ZU-23-2 i drużyny strzelców "Strzala-2".

W oddziałach wojsk lądowych występują baterie przeciwlotnicze, które posiadają zestawy rakietowe bliskiego zasięgu "Strzala-1" i działa przeciwlotnicze ZU-23-2 lub ZSU-23-4.

Cechą charakterystyczną wymienionych środków walki /z wyjątkiem ZSU-23-4 występujących w wojskach pancernych/ jest to, że nie posiadają one technicznych urządzeń rozpoznawczych do identyfikacji samolotów "swoj - obcy".

Ta cecha wymienionych środków OPL w połączeniu z masowym występowaniem oraz brakiem scentralizowanego kierowania ogniem, poważnie rzutuje na potrzeby właściwej organizacji ich współdziałania z wojskami OPK oraz ścisłej realizacji tego współdziałania w czasie walki z ŚNP.

Istotnym problemem współdziałania wojsk OPL z wojskami OPL jest nadal zagwarantowanie bezpieczeństwa dla własnych samolotów w strefach ognia środków OPL.

W związkach taktycznych i operacyjnych wojsk lądowych, gdzie występują oddziały artylerii przeciwlotniczej i oddziały rakiet przeciwlotniczych małego zasięgu "KUD" oraz "OSA", a także brygady rakiet przeciwlotniczych średniego zasięgu "KRUG", problem z rozpoznaniem własnych samolotów nie następuje trudności, a ponadto kierowane ogniem tych środków OPL odbywa się w sposób scentralizowany.

Na podstawie dotychczasowych rozważań można wnioskować, że zakładane oddziaływanie nieprzyjaciela powietrznego na wojska operacyjne na terytorium PRL w ramach izolacji rejonu działań bojowych będzie znaczne. Duże możliwości nieprzyjaciela wyrażają się zarówno wysokimi wależnikami ilościowymi, jak i jakościowymi.

Świadczy to dobitnie o znaczeniu problemu, jakim jest osłona wojsk operacyjnych w ogóle, a w szczególności w czasie ich przegrupowania przez terytorium Polski - obszar o wyjątkowym znaczeniu strategicznym dla wojsk Układu Warszawskiego w tym zakresie.

W związku z zakładanymi priorytetami /głównie z konieczności walki z lotnictwem państw Us/ oraz wobec mnogości lądowych obiektów uderzeń siły powietrzne państw NATO nie będą w stanie wydzielić odpowiednio dużych ilości samolotów, koniecznych dla zniszczenia lub przynajmniej obezwładnienia tych obiektów.

Lotnictwo przeciwnika będzie wykonywać uderzenia na te wybrane i rozpoznane obiekty lądowe wojsk operacyjnych, których zniszczenie lub obezwładnienie będzie decydować o pomyślności wykonania zadania izolacji rejonu działań bojowych od dopływu świeżych sił i dowozu zaopatrzenia.

Należy przy tym sądzić, że przeciwnik rzadziej będzie decydował się na wyszukiwanie poszczególnych kolumn maszerujących wojsk, jak również krótkotrwałych zgrupowań wojsk - jako celów /obektów uderzeń/ o dużej ruchliwości, maskowanych i przemieszczających się głównie nocą. Znacznie dogodniejsze dla przeciwnika będzie wykonanie uderzeń na obiekty systemu komunikacji - obiekty stałe, znane pod względem ważności i które można zawczasu rozpoznać. Powyższą tezę w pełni potwierdzają przykłady historyczne oraz prowadzone aktualnie ćwiczenia sił powietrznych NATO.

Dlatego też należy przewidywać, że co najmniej w stopniu równym /jeśli nawet nie większym/ jak na samo przegrupowujące się przez terytorium kraju wojska operacyjne, lotnictwo przeciwnika będzie wykonywać uderzenia na obiekty komunikacyjne, zwłaszcza na najważniejsze z nich, w najbardziej naważnych miejscach /rejonach/ i czasie.

Odpowiedzią na takie wykorzystanie sił powietrznych przeciwnika musi być wzrost skuteczności obrony powietrznej wojsk operacyjnych. Nie należy jednak tego problemu zważać tylko do bezpośredniej osłony wojsk, a jeśli chodzi o wojska OIK, to osłona powietrzna przez te wojska przegrupowujących się wojsk operacyjnych będzie właśnie głównie polegała na osłonie obiektów komunikacji na trasach przemarшу.

W powyższym świetle dla pomyslnego przegrupowania wojsk operacyjnych szczególnie znaczenie będzie miała skuteczna obrona powietrzna głównych obiektów komunikacyjnych, zwłaszcza w okresach przekraczania ich przez maszerujące wojska i bezpośrednio przed tym.

Chyba chodzi
o obiekty zapasowe
tym problemem.

2. ZMIANY ORGANIZACYJNE I TECHNICZNE W WOJSKACH OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU PRL ORAZ WPLYW TYCH ZMIAN NA MOŻLIWOŚCI BOJOWE WOJSK OPK

W wojskach obrony powietrznej kraju PRL w pięciolacie 1981-1985 doskonalili się w dalszym ciągu - podobnie jak dotychczas - organizację systemu obrony powietrznej kraju oraz wprowadza na wyposażenie wojsk nowe typy uzbrojenia i techniki bojowej.

2.1. Lotnictwo myśliwskie obrony powietrznej kraju

W lotnictwie myśliwskim OPK od 1975 roku nie wystąpiły poważniejsze zmiany organizacyjne. Ukształtowana struktura organizacyjna tego lotnictwa zdaje nadal praktyczny egzamin i zostanie ona do 1985 r. niezmieniona. Jej podstawę tworzą dwueskadrowe pułki lotnictwa myśliwskiego będące zasadniczymi jednostkami organizacyjnymi wojsk lotniczych OPK. Organizacja i skład bojowy pułków umożliwiają w pełni organizowanie i prowadzenie działań bojowych w całym rejonie obrony korpusu OPK.

Nie ulega również zmianie bazowanie lotnictwa myśliwskiego OPK. Istniejąca sieć lotnisk zasadniczych i zapasowych /16 lotnisk/ wykorzystywanych przez lotnictwo myśliwskie OPK oraz drogowych odcinków lotniskowych, zapewnia rozśrodkowanie każdego pułku na dwa lotniska oraz dogodne prowadzenie działań bojowych na zasadniczych kierunkach operacyjno-powietrznych. W trakcie prowadzenia działań wojennych /po wyjściu lotnictwa operacyjnego z obszaru kraju /lotnictwo myśliwskie OPK będzie

prawdopodobnie dysponowało większą liczbą lotnisk/ zakłada się, że 35 lotniskami/, co umożliwi jeszcze większą swobodę manewru lotniskowego /wyjście spod uderzeń środków napadu powietrznego nieprzyjaciela/, jak również możliwości koncentracji sił i środków na wybranych kierunkach lub w celu osłony najważniejszych obiektów.

Niezależnie od struktury organizacyjnej i sieci bazowania lotnictwa myśliwskiego OPK, ważny wskaźnik charakteryzujący jego gotowość bojową i zdolność do realizacji podstawowych zadań bojowych - stanowi stopień uкомплектовania składów osobowych poszczególnych specjalności.

W służbie inżyniersko-lotniczej, pomimo pewnej poprawy w ukompletowaniu stanów osobowych, nadal w latach 1984-1985 brak jest pełnej obsady techników samolotów naddźwiękowych. Wpływa to ujemnie na organizację pracy, przygotowanie samolotów do lotu oraz na samo bezpieczeństwo lotów.

W dalszym ciągu stwierdza się nie najlepszy poziom przygotowania do pracy bojowej navigatorów naprowadzania oraz ich niechęć /brak zaufania/ do naprowadzania przyrządowego - postępująca automatyzacja procesu dowodzenia w wojskach OPK w niektórych przypadkach wyprzedza przygotowanie stanów osobowych do pracy w nowych warunkach, szczególnie na najniższych szczeblach dowodzenia taktycznego.

Ważnym problemem w lotnictwie myśliwskim OPK jest sprawa wyszkolenia odpowiedniej liczby pilotów. Od szeregu lat obserwuje się ujemny bilans w stanie ilościowym pilotów

w stosunku do posiadanego parku samolotów bojowych. W rezultacie tego w 1980 r. przypadalo 0,94 pilota na 1 samolot bojowy, zamiast zakładanego stosunku 1,3 pilota na samolot.

Współczesny samolot myśliwski przy sprawnej obsłudze technicznej może wykonać 3-6 wylotów bojowych w ciągu doby. Natomiast pilot ze względu na duże obciążenie psychofizyczne może wykonać tylko 2-3 loty bojowe. Biorąc pod uwagę podane normy można wnioskować, że racjonalny stosunek powinien wynosić 2 pilotów na 1 samolot bojowy. Większa liczba pilotów umożliwiałaby prowadzenie działań bojowych o większym natężeniu, a tym samym zwiększanie możliwej liczby oddziaływań bojowych /oczekiwaną liczbę zniszczonych ŚNP/. Zwiększałoby to bezpośrednio skuteczność osłony wojsk i obiektów.

W latach 1981-1982 osiągnięto pewien postęp w zwiększeniu liczby pilotów /w 1980 r. - 76 % ukończenia, w 1982 r. - 87 % ukończenia/. Odbyło się to jednak kosztem obniżenia liczby pilotów całkowicie wyszkolonych, których w 1980 r. było 64 % z ogólnego stanu, a w 1982 r. tylko 53 %. Świadczy to o tym, że jest dość duży współczynnik "wykruszania" się pilotów starszych wiekiem, głównie ze względów zdrowotnych. Ta sytuacja powoduje, że coraz więcej jest pilotów na etapie szkolenia, a jedynie niewiele ponad 50 % ogólnego stanu jest bojowo gotowa do działań we wszystkich warunkach atmosferycznych, w dzień i w nocy.

Zakłada się, że do 1985 r. nastąpi niewielkie zwiększenie liczby pilotów /o około 70 pilotów z kolejnych promocji/. Spowoduje to wzrost ukończenia do stanu etatowego około

95 %. W efekcie może dać to wskaźnik około 1,2 pilota na 1 samolot bojowy, co w dalszym ciągu nie da jednak zakładanego wskaźnika 1,3 nie mówiąc już o racjonalnym wskaźniku - 2 pilotów na samolot. Niepokojącym zjawiskiem będzie także zmniejszenie się liczby pilotów całkowicie wyszkolonych. Wskaźnik ten około 1985 r. wyniesie 50 % pilotów całkowicie wyszkolonych i 50 % pilotów na etapie szkolenia.

Taka sytuacja spowodowana jest przyjętym systemem szkolenia pilotów, który ogólnie trwa 7 lat, co nie sprzyja szybkiemu zwiększaniu stanów osobowych personelu latającego stosownie do wynikających potrzeb operacyjnych.

Zjawisko powyższe wynika również z występującego ubytku /dość dużego/ pilotów /około 8 % stanu rocznie/. Aby więc stan pilotów odpowiadał tendencji rozwojowej wojsk OPK powinno się otrzymywać ze szkół corocznie około 35 pilotów. Stanowiłoby to około 9 % stanu etatowego.

Zwiększenie liczby pilotów zrekompensują poniekąd ograniczone możliwości zwiększania ogólnego stanu ilościowego samolotów bojowych.

Jeśli chodzi o zmiany w sprzęcie bojowym, to w lotnictwie myśliwskim OPK są one bardziej istotne i wywierają korzystny wpływ na podniesienie ogólnej skuteczności bojowej tego lotnictwa.

Na początku lat osiemdziesiątych przebrojono lotnictwo myśliwskie OPK, wprowadzając do uzbrojenia nowe typy samolotów MiG-23 i MiG-21 bis. Był to zasadniczy przeskok jakościowy,

który spowodował całkowite przejście lotnictwa myśliwskiego OPK na samoloty nadźwiękowe.

Samoloty MiG-23 /ponad 8 % stanu parku samolotów bojowych /charakteryzują się dobrymi wskaźnikami zastosowania bojowego w różnorodnych warunkach walki powietrznej. Są szczególnie przydatne do zwalczania środków napadu powietrznego na niskich wysokościach oraz do przechwytywania celów powietrznych na większych odległościach. Bardziej doskonałe uzbrojenie pokładowe w powiązaniu z lepszym wyposażeniem samolotu /pokładowa stacja radiolokacyjna/ umożliwi uzyskanie większego prawdopodobieństwa niszczenia środków napadu powietrznego, a także w określonych warunkach wykonywanie ataków czołowych i ze zwiększonych odległości. Aparatura samolotu jest mniej podatna na zakłócenia radioelektroniczne, a ogólne jego wyposażenie umożliwi również prowadzenie działań częściowo autonomicznych.

Zastosowanie bojowe samolotów MiG-23, uwzględniając ich procentowy udział w ogólnym stanie posiadania, nieznacznie jednak tylko zwiększy ogólną skuteczność bojową lotnictwa myśliwskiego OPK /oczekiwaną liczbę zniszczonych przez nie SNP/, natomiast w większym stopniu umożliwi realizację zadań osłony wojsk i obiektów ze względu na zwiększony zasięg bojowego oddziaływania oraz długotrwałość lotu.

Samoloty MiG-21 bis /około 25 % stanu/ posiadają lepsze charakterystyki lotne oraz bardziej wszechstronne i skuteczniejsze uzbrojenie pokładowe niż samoloty MiG-21 starszych wersji. Samoloty te charakteryzują się większą odpornością na

zakłócenia radioelektroniczne oraz ^{skuteczniejszego} możliwością prowadzenia działań bojowych ~~ip. i in. skuteczności~~ na małych wysokościach.

Do 1985 r. nie przewiduje się już dalszych zmian w jakościowym i ilościowym stanie parku samolotowego w lotnictwie myśliwskim OPK.

Oceniając wpływ dokonanych i prawdopodobnych zmian organizacyjnych i technicznych w lotnictwie myśliwskim wojsk OPK na możliwości realizacji zadań osłony wojsk operacyjnych, można ogólnie stwierdzić, że zmiany te są w sumie pozytywne, przy czym na powyższe stwierdzenie nie rzutuje ujemnie brak istotnych zmian w strukturze organizacyjnej lotnictwa myśliwskiego OPK, ani w jego bazowaniu oraz w dysponowanej sieci lotniskowej.

Pomimo pewnej poprawy sytuacji, nie uzyskano jednak widocznego postępu w zwiększeniu liczby pilotów. Zjawisko to należy ocenić ujemnie, gdyż wpływa w sposób bezpośredni na możliwości bojowe, a tym samym i na ogólną skuteczność osłony jaką wojska OPK mogą zapewnić wojskom operacyjnym.

Za zasadnicze należy uznać zmiany techniczne w sprzęcie bojowym. Zmiany te wnieśli nowe elementy taktyczne, jak wzrost prawdopodobieństwa rażenia celów powietrznych, zwiększony zasięg oddziaływania bojowego, większa skuteczność przechwytywania celów powietrznych na małych wysokościach, uodpornienie na zakłócenia radioelektroniczne, możliwość wykonywania ataków czołowych itp. oraz w konsekwencji podwyższyły możliwości bojowe lotnictwa myśliwskiego OPK. Nowy sprzęt umożliwia reali-

zając zadań obrony w szerszym zakresie oraz w bardziej różnorodnych warunkach sytuacji bojowej i atmosferycznej.

Wzrosło jednostkowe prawdopodobieństwo przechwytywania środków napadu powietrznego do około 0,25. W połączeniu z coraz doskonalszym systemem dowodzenia i zabezpieczenia radiolokacyjnego działań lotnictwa myśliwskiego OPK gwarantuje to uzyskanie większej skuteczności obrony wojsk i obiektów. Zwiększyła się strefa /zasięg/ bojowego oddziaływania lotnictwa myśliwskiego OPK. Na przykład na kierunku nadmorskim przy działaniach częściowo autonomicznych samolotów MiG-23, można przechwytywać cele powietrzne na małych wysokościach w odległości do 100 km od linii brzegowej. Zwiększony promień taktycznego działania samolotów MiG-23 w połączeniu z dużą długotrwałością lotu umożliwia stosowanie szerokiego manewru taktycznego samolotów w powietrzu praktycznie w granicach całego wybrzeża PKL. Uzyskano większą odporność na przeciwdziałanie radioelektro-niczne nieprzyjaciela.

2.2. Wojska raketowe Obrony Powietrznej Kraju

Dotychczasowa struktura organizacyjna wojsk raketowych OPK do roku 1985 nie ulegnie zmianie. Zmienia się natomiast w pewnym zakresie ilość i jakość uzbrojenia.

Wojska raketowe OPK w dalszym ciągu będą zorganizowane w związki taktyczne, nie licząc jednego samodzielnego pułku. Związki te stanowią brygady i dywizje raketowe OPK, z których każda ma w swoim składzie do dwunastu dywizjonów raketowych,

wyposażonych w zestawy rakietowe średniego zasięgu S-75M "Kelchov" /częściowo również SA-75M "Dwin"/ oraz małego zasięgu S-125 /lub S-125M/ "Nawa".

Planuje się jednak zorganizowanie w jednej z brygad grupy w składzie: dwa - trzy dywizjony, wyposażone w zestawy rakietowe dalekiego zasięgu S-200 "Vega" i dywizjon techniczny, zaopatrujący te dywizjony w rakiety. Przewiduje się, że wyznaczona grupa dywizjonów nie będzie stanowić odrębnej jednostki, lecz wejdzie w skład jednej z istniejących brygad. W związku z powyższym wojska rakietowe OPE w składzie istniejących czterech związków taktycznych i jednego oddziału miałyby ogółem 56-57 dywizjonów rakietowych.

Jeśli zostaną w pełni zrealizowane te przedsięwzięcia organizacyjne, to do 1985 roku w wojskach rakietowych OPE liczba dywizjonów rakietowych wzrośnie^o około 4 %.

Zmiany w zakresie uzbrojenia wojsk rakietowych OPE w latach 1981-1985 polegają zasadniczo na wprowadzeniu do tych wojsk zestawów rakietowych dalekiego zasięgu S-200 "Vega", a także na automatyzacji dowodzenia w oparciu o systemy zautomatyzowanego dowodzenia WEKTOR - 2 WE. Ponadto jednostki wojsk rakietowych OPE otrzymają przenośne przeciwlotnicze zestawy rakietowe "Strzała - 2M" /w przyszłości "Strzała - 3"/ dla bezpośredniej ochrony dywizjonów rakietowych oraz w miejsce wyeksploatowanych już radiolokacyjnych stacji wstępного poszukiwania /stacje radiolokacyjne typu P-12/ nowe stacje: odległościomierze P-18 i wysokościomierze PRK-13.

Wymienione stacje radiolokacyjne nie będą miały bezpośredniego wpływu na parametry taktyczno-techniczne zestawów rakietowych, jednak umożliwią skuteczniejsze wykrywanie /i zwalczanie/ celów powietrznych w przypadku decentralizacji dowodzenia, głównie celów działających na małych wysokościach. Wysokościomierze radiolokacyjne PRW-13 wykorzystywane jako odległościomierze zwiększają także możliwości wykrywania celów powietrznych na małych wysokościach.

Wyposażenie wojsk rakietowych OPK w zestawy rakietowe dalekiego zasięgu w wyżej podanej liczbie spowoduje możliwość zwiększenia zarówno zasięgu ognia rakietowego w płaszczyźnie poziomej i pionowej względem bronionych obiektów, a zarazem strefy ognia - przestrzeni powietrznej, w granicach której wojska rakietowe mogą zwalczać /niszczyć/ cele powietrzne. Zwiększy się możliwa głębokość oddziaływania ognia wojsk rakietowych na środki napadu powietrznego nieprzyjaciela. Wzrośnie zarazem osłonięta część terytorium kraju, szczególnie przed środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela działającymi na dużych i średnich wysokościach.

Należy również przewidywać, że wykorzystywane dotychczas zestawy rakietowe będą w dalszym ciągu modernizowane, co także w pewnym stopniu poprawi możliwości taktyczno-techniczne wojsk rakietowych OPK.

Możliwości wojsk rakietowych OPK zwiększą się również w wyniku stworzenia tzw. mieszanych ugrupowań bojowych. Polegać to będzie na włączeniu do ugrupowań wojsk rakietowych pododdziałów wyposażonych w nowy typ zestawu rakietowego. Stworze-

nie ugrupowań mieszanych - w związku z kompleksowym użyciem różnych środków walki - zwiększy możliwości ogniowe wojsk raketowych oraz uodporni te wojska na zakłócenia radioelektromagnetyczne.

Włączenie do systemu OPK zestawów raketowych dalekiego zasięgu spowoduje, że zwiększy się przestrzeń wspólnego zwalczania ŚNP przeciwnika przez lotnictwo myśliwskie i wojska raketowe OPK. W związku z tym znajdzie konieczność zweryfikowania dotychczas stosowanych zasad współdziałania lotnictwa myśliwskiego z naziemnymi środkami OPK.

Zwiększony zasięg ognia wojsk raketowych OPK, dzięki wprowadzeniu zestawów raketowych dalekiego zasięgu, zmusi organy dowodzenia do większej operatywności i zapewnienia możliwości stawiania zadań dysizjom raketowym /a także związkom taktycznym wojsk raketowych/ przez nadrzędne szczeble dowodzenia odpowiednio wcześniej, aby w pełni wykorzystać potencjalny zasięg ognia przeciwlotniczych zestawów raketowych.

2.3. Wojska radiotechniczne obrony powietrznej kraju

W wojskach radiotechnicznych OPK nie przewiduje się w latach 1982-1985 zmian organizacyjnych. Wojska te, tak jak dotychczas, będą zorganizowane w brygady, bataliony i kompanie.

Największą jednostką organizacyjną wojsk radiotechnicznych stanowi brygada radiotechniczna. Wchodzi ona w skład wojsk korpusu OPK. Brygada organizuje i prowadzi rozpoznanie radiolokacyjne obiektów powietrznych oraz dostarcza o nich informacje na stanowisko dowodzenia wojsk korpusu OPK, a także

dia zabezpieczenia radiolokacyjnego działań bojowych środków obrony powietrznej. W skład brygady radiotechnicznej - w zależności od rejonu położenia korpusu - wchodzi od 4-6 batalionów radiotechnicznych i stanowisko dowodzenia brygady /Centrum informacyjno-rozpoznawcze korpusu/.

Podstawowym pododdziałem taktycznym wojsk radiotechnicznych OPK jest batalion radiotechniczny. W skład batalionu wchodzi trzy kompanie radiotechniczne, kompania radiolokacji, kompania dowodzenia i automatyzacji oraz stanowisko dowodzenia, które stanowi pośrednie ogniwo w procesie przetwarzania informacji o sytuacji powietrznej. Wyposażenie ich umożliwia realizację dowodzenia jednostkami innych rodzajów wojsk.

Kompanie radiotechniczne i kompania radiolokacji stanowią podstawowe źródło informacji o sytuacji powietrznej. Wyposażone są one w radiolokacyjne odległościomierze, wysokościomierze i urządzenia rozpoznawcze oraz środki automatyzacji dowodzenia. Środki te rozwinięte na pozycjach bojowych stanowią podstawę systemu radiolokacyjnego wojsk OPK.

System ten jest tak zorganizowany, że zabezpiecza dalszą granicę ciągłego pola radiolokacyjnego wzdłuż wybrzeża morskiego /nad obszarem wodnym/ od 200 m, wzdłuż wybrzeża morskiego /nad lądem/, wzdłuż zachodniej granicy PRL i na podejściach do Warszawy i Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego od 300 m, a nad pozostałym obszarem PRL z wyjątkiem rejonów zachodnich i terenów górskich, gdzie dolną granicę pola utrzymuje się na wysokości od 500 do 1000 m.

Jeśli chodzi o wyposażenie techniczne wojsk radiotechnicznych OPK, to w następującym pięcioletnim okresie zakłada się wprowadzenie do pododdziałów WRT udoskonalonych stacji radiolokacyjnych produkcji krajowej typu RT-17 /NAREW/ i stacji typu NUR w wersjach mobilnej /NUR-31/ oraz przemieszczalnej /NUR-32/, a także z importu stacje typu K-66 /S N-87/ i OBORONA /P-14E/. Wyżej wymienione stacje zastąpią stacje radiolokacyjne starszych typów, takich jak: P-15M, JAVOR-M, JAVOR-M2 i P-14. W związku z tym do roku 1990 w wojskach radiotechnicznych OPK - biorąc pod uwagę wyposażenie istniejące i zmienne - zasadniczymi typami stacji radiolokacyjnych będą:

- RLS NAREW i dotychczas eksploatowana RLS P-15M służące do wykrywania i śledzenia obiektów powietrznych na małych wysokościach;

- zestaw radiolokacyjny K-66 i OBORONA, obok dotychczas wykorzystywanych RLS P-14 - do wykrywania i śledzenia obiektów na dużych wysokościach i na dalekich podejściach;

- zestaw radiolokacyjny K-66 i NUR-3, obok już eksploatowanych RLS P-37 i JAVOR-M2 - głównie do zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa myśliwskiego i wojsk raketowych.

Wprowadzane na wyposażenie wojsk radiotechnicznych OPK stacje i zestawy radiolokacyjne nie spowodują poważniejszych zmian organizacyjnych. Natomiast w zakresie możliwości bojowych zmiany te przyczynią się do:

- obniżenia dolnej granicy ciągłego pola radiolokacyjnego szczególnie nadbrzeża morskiego;

- stworzenia nieciągłego pola radiolokacyjnego dla wykrywania obiektów powietrznych już od wysokości 50 m;

- zwiększenia zasięgu wykrywania na dużych wysokościach i w stratosferze;

- wykrywania i nieciągłego śledzenia obiektów powietrznych od wysokości 54 000 do 65 000 m;

- uodpornienia systemu radiolokacyjnego na zakłócenia radiolokacyjne, dzięki utworzeniu wieloczęstotliwościowego pola i wyposażenie RLP w stacje z rozbudowanymi układami przeciwnakłóceniowymi oraz tworzenie pozornych posterunków radiolokacyjnych;

- większej skuteczności rozpoznania radiolokacyjnego obiektów powietrznych i wydawania radiolokacyjnej informacji bojowej lotnictwu myśliwskiemu i wojskom rakietowym;

- zwiększenia żywotności ugrupowania WRT przez wyposażenie RLP w stacje radiolokacyjne posiadające układy do obrony przed pociskami samonaprowadzającymi /K-66, OBORONA/;

- utworzenia odpowiednio głębokiej rubieży powiadamiania wojsk oraz wykazywania celów wojskom rakietowym i naprowadzania lotnictwa myśliwskiego na cele powietrzne działające na małych wysokościach.

W sumie w pięcioleciu 1981-1985, a zwłaszcza do roku 1990, możliwości wojsk radiotechnicznych OPK wzrosną. Wojska te będą w stanie stworzyć ciągle pole radiolokacyjne z kierunku północnego i zachodniej granicy państwa oraz na podejściach do Warszawy i Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego od wysokości 100 m, a na pozostałym terytorium kraju od wysokości 500 m.

2.4. System dowodzenia wojsk obrony powietrznej kraju

W systemie dowodzenia wojsk OPK w celu zwiększenia operatywności kierowania tymi wojskami i pełniejszego wykorzystania ich możliwości bojowych i uzbrojenia oraz zmniejszenia dysproporcji pomiędzy czasem reakcji środków walki a czasem reakcji dowództw i sztabów na zmiany zachodzące na polu walki, szeroki zastosowanie znalazły środki automatyzacji. Ich podstawę stanowią wyspecjalizowane elektroniczne urządzenia obliczeniowe i zautomatyzowane środki łączności.

Środki te sukcesywnie są wprowadzane na wyposażenie wojsk OPK. Zakończenie procesu pełnej automatyzacji systemu dowodzenia wojsk OPK przewidziano na koniec lat osiemdziesiątych. W wyniku jego realizacji wojska te będą wyposażone w następujące zautomatyzowane systemy dowodzenia: ALMAZ /CSD dowódcy wojsk OPK/, WOZDUCH-1M, FORI, WEKTOR-2WE /SD korpusu OPK i PISD/ oraz CYBER i DUNAJEK /SD korpusu OPK, SD brt, SD krt/.

Zrealizowanie zamierzeń związanych z wdrożeniem zautomatyzowanych systemów dowodzenia przyczyni się do wzrostu możliwości bojowych poszczególnych rodzajów wojsk OPK.

W wojskach radiotechnicznych: wzrośnie liczba jednocześnie przekazywanych danych o celach powietrznych /z SD krt do SD brt - o 4 cele; z SD brt do SD BRT - o 16 celów/; skróci się czas obiegu informacji o sytuacji powietrznej /z SD krt do SD BRT - o około 2 min 36 s. i z SD brt do CSD dowódcy wojsk OPK - o około 2 min/; zwiększy się dokładność informacji radiolokacyjnej do 1,5 - 2 km /w porównaniu do 12 - 15 km obecnie/;

powstanie możliwość półautomatycznej pelongacji 6 źródeł zakłóceń na szczeblu PISD oraz 10 źródeł zakłóceń na szczeblu CIR SD korpusu OPK. Wojska radiotechniczne będą mogły też śledzić jednocześnie nad obszarem kraju dwukrotnie więcej celów powietrznych niż obecnie /na szczeblach: SD korpusu OPK - do 40, na CSD dowódcy wojsk OPK - do 99/.

W wojskach raketowych: powstanie możliwość uzyskiwania celów i skutecznego ich ostrzelania w warunkach zakłóceń radioelektrycznych; zwiększy się prawdopodobieństwo wskazania celu z 0,5 do powyżej 0,8; skróci się o około 60 % rubież stawiania zadań dla dywizjonów raketowych. Dzięki temu stacje naprowadzenia rakiet będą mogły promieniować krócej, co utrudni przeciwnikowi wykonanie manewru przeciwrakietowego i ataku pociskami przeciwradiolokacyjnymi. Umożliwi to także dokonanie startu rakiet bez promieniowania energii wysokiej częstotliwości na antenę, którą włączać się będzie po 15-20 sekundach.

Ilościowo efektywność systemu zautomatyzowanego charakteryzuje przyrost wartości wskaźnika efektywności bojowej wojsk w porównaniu z systemem niezautomatyzowanym. Wprowadzenie na uzbrojenie zautomatyzowanego systemu "VEKTOR-2WE" umożliwiło włączenie do systemu scentralizowanego dowodzenia wszystkich dywizjonów raketowych brygady z jednego stanowiska dowodzenia oraz obniżenie dolnej granicy tego dowodzenia z wysokości 1200-1600 m do 300 m. Przyczyniło się to do wzrostu efektywności działań bojowych o około 30 %.

W lotnictwie myśliwskim zwiększy się: możliwość jednoczesnych naprowadzeń o około 20 %, w tym o około 60 % liczby

naprowadzeń przyrządowych; prawdopodobieństwo naprowadzania /wskaźnikowe około 0,50 a przyrządowe około 0,75/; możliwość wykorzystania lotnictwa myśliwskiego na cały promień działania dzięki naprowadzaniu przyrządowemu w całym polu radiolokacyjnym /obecnie tylko z jednego punktu naprowadzania/; możliwość naprowadzania lotnictwa myśliwskiego i zwalczanie nosicieli zakłóceń na dalekich podejściach; bezpieczeństwo własnego lotnictwa w działaniach bojowych w strefie współdziałania z wojskami rakietowymi wskutek lepszej rozróżnialności i dokładniejszego określania ich współrzędnych oraz automatycznego eliminowania celów przydzielonych lotnictwu myśliwskiemu z ogólnej liczby celów podległych podziałowi pomiędzy dywizjony rakietowe.

Wprowadzenie automatyzacji stwarza możliwość wzrostu operatywności dowodzenia. Przyczynia się do skrócenia czasu cyklu dowodzenia, tym samym zwiększenia czasu niezbędnego związkom taktycznym, oddziałom i pododdziałom na wykonanie zadania bojowego. Zrealizowanie wszystkich, planowanych zamierzeń automatyzacji procesu dowodzenia umożliwi wzrost efektywności bojowej środków obrony powietrznej nie mniej niż o 30 %.

Należy jednakże stwierdzić, że chociaż zamiany w systemie dowodzenia wojskami OPK, w związku z jego automatyzacją, będą znaczne, to jednak nie wpłyną one istotnie na istniejącą strukturę możliwości tego systemu.

3. ZASADY OSŁONY WOJSK OPERACYJNYCH PRZEZ WOJSKA OBRONY POWIETRZNEJ KRAJU W ŚWIETLE ZMIAN ORGANIZACYJNYCH I TECHNICZNYCH ZACHODZĄCYCH W TYCH WOJSKACH

Zmiany zachodzące w organizacji i wyposażeniu wojsk obrony powietrznej kraju rzutują nie tylko na możliwości tych wojsk. Wywołują one również określone następstwa, jeśli chodzi o zasady bojowego wykorzystania wojsk OPK.

Zmiany organizacyjne i techniczne stanowią bardzo ważny element kształtowania zasad bojowego wykorzystania wojsk OPK, ale nie jedyny. Zasady te w zakresie osłony wojsk operacyjnych w drugiej połowie lat osiemdziesiątych będą wypadkową zmian wielu czynników, kształtujących skuteczność użycia wojsk OPK. Inne ważne czynniki rzutujące na zasady osłony wojsk operacyjnych przez wojska OPK stanowią:

- przygotowanie do działań/rozumiejąc pod nim wyszkolenie, stan moralny i ilościowy wojsk oraz ogólne możliwości bojowe/

- decyzja dotycząca użycia wojsk OPK w osłonie i wynikające z niej skutki poprzedzające walkę /rozciągnięcie i ugrupowanie wojsk/;

- stan, możliwości bojowe i wykorzystanie w systemie OPK sił i środków obrony przeciwlotniczej wojsk operacyjnych, ich dyslokacja, sposób przegrupowywania przez obszar kraju itp.

Należy ponadto mieć na uwadze, że potencjalny przeciwnik, dysponując znacznymi siłami i środkami napadu powietrznego,

będzie niejako korygował działanie i wpływ czynników zależnych od nas i wpływających na zasady osłony wojsk operacyjnych przez wojska OPK. Nieprzyjaciel przez swoje działania może na przykład znacząco zredukować zwiększone możliwości bojowe wojsk OPK wywołane zmianami organizacyjno-technicznymi, jakie w nich zaszyły oraz wpłynąć negatywnie na realizację nawet najważniejszych decyzji.

Ponadto zmiany zasad bojowego wykorzystania wojsk OPK w osłonie wojsk operacyjnych, w sensie ciągłego doskonalenia już obowiązujących, następują niezależnie od zmian organizacyjnych i technicznych i innych zachodzących w tych wojskach.

Zmiany, jakie mają lub będą miały miejsce w wojskach OPK w latach 1981-1985 oraz w okresie bezpośrednio poprzedzającym w pięcioletnio i częściowo w następnym, w dziedzinie organizacyjnej i technicznej, przedstawione w poprzednim rozdziale niniejszego opracowania, nie stwarzają wystarczających przesłanek ku temu, aby zasadniczo zmieniać obowiązujące dotychczas zasady osłony wojsk operacyjnych przez wojska OPK. Zachodzące zmiany organizacyjne i techniczne w tych wojskach są po prostu zbyt małe, aby mogły wywrzeć istotny wpływ nie tylko na generalną zmianę zasad osłony wojsk operacyjnych przez wojska OPK w całości, ale również na wykorzystanie poszczególnych ich rodzajów, tj. ~~wojsk rakietowych OPK~~ lotnictwa myśliwskiego OPK, ~~wojsk rakietowych OPK~~ wojsk rakietowych OPK i wojsk radiotechnicznych OPK,

W jednolitym systemie obrony powietrznej państw - uczestników Układu Warszawskiego wojska OPK PRL we współdziałaniu z sąsiadami zewnętrznymi, wspólnie z siłami i środkami

obrony przeciwlotniczej wojsk lądowych, wojsk lotniczych i marynarki wojennej mają odprzeć, w ramach operacji przeciwpowietrznej, uderzenia lotnictwa i bezpilotowych środków napadu powietrznego na państwa Układu Warszawskiego z głównego kierunku na europejskim TDW - kierunku zachodniego i od strony Morza Bałtyckiego. Jednocześnie z realizacją zadań obrony powietrznej rejonów i obiektów obszaru kraju mają nie dopuścić do przelotu lotnictwa i bezpilotowych ŚNP nieprzyjaciela z tych kierunków w głąb kraju i wykonania uderzeń na obiekty sąsiednich państw sojuszników.

Cyfrów tego wojska OPK działające w interesie prowadzonych operacji sojuszników oraz na zachodnim TDW, mogą oceniać część sił wojska operacyjnie w miejscach ich stałej dyslokacji i podczas przegrupowania do rejonów rozwinięcia /wyjściowych do operacji zaczepnych i obronnych/, a nawet podczas prowadzenia tych operacji. Zadanie to może być realizowane zarówno w warunkach operacji przeciwpowietrznej, jak i powietrznej.

Stałym a zarazem głównym zadaniem wojsk OPK jest obrona przed rozpoznaniem i uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza na najważniejsze obiekty i rejonny kraju. Istniejący obecnie system OPK został zbudowany pod kątem właśnie potrzeb realizacji tego zadania. Dlatego też ochrona wojsk operacyjnych przez wojska OPK realizowana będzie w powiązaniu z głównym zadaniem wojsk OPK, to jest obroną przez te wojska obiektów i rejonów kraju /oczywiście pod warunkiem, że nie zostanie zmienione zadanie główne/.

Powyższe stanowi jedną z podstawowych właściwości ogólnej zasady wykorzystania bojowego wojsk OPK, rzutującą istotnie na osłonę przez nie wojsk operacyjnych.

Uzależniając zdeterminowane tym, co powiedziano, miejsce i rolę systemu obrony powietrznej PRL w koalicyjnym systemie obrony oraz zakładając, że rubież styczności bojowej walczących wojsk operacyjnych z nieprzyjacielem w początkowym okresie wojny, przy czym nawet w warunkach niekorzystnych dla strony państw UE, będzie znajdowała się poza granicami naszego kraju, można wyróżnić zasadniczo trzy specyficzne rodzaje osłony przez wojska OPK wojsk operacyjnych, a mianowicie:

1. osłonę mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk i przegrupowania związków operacyjnych własnych i sojuszniczych przez obszar Polski;

2. działania bojowe wojsk OPK w czasie prowadzenia operacji zaczepnej na Zachodnim TDr;

3. działania bojowe wojsk OPK w okresie prowadzenia przez wojska operacyjne operacji obronnej poza granicami PRL lub ewentualnie na części obszaru naszego kraju w razie własnienia się nieprzyjaciela.

Dalsze rozważania będą przedstawione według uściślenia tych rodzajów możliwego wykorzystania wojsk OPK na rzecz osłony powietrznej wojsk operacyjnych.

3.1. Wykorzystanie wojsk obrony powietrznej kraju w osłonie mobilizacyjnego rozwinięcia i przegrupowania wojsk operacyjnych przez terytorium PRL

Zapewnienie wojskom operacyjnym skutecznej osłony powietrznej w okresie ich mobilizacyjnego rozwinięcia i przegrupowania przez obszar PRL jest jednym z podstawowych problemów początkowego okresu wojny.

Probleś ten rozwiązywany będzie poprzez wspólne wykorzystywanie wojsk OPK PRL, obrony przeciwlotniczej frontów /okręgów wojskowych ZSRR/, a także organicznych sił i środków związków operacyjnych i taktycznych oraz oddziałów, przy opieraniu tej osłony głównie na wojskach OPK i realizowaniu jej w ich systemie.

W okresie mobilizacyjnego rozwinięcia i przegrupowania przez obszar PRL wojsk operacyjnych, głównym, a zarazem trudnym zadaniem dla wojsk OPK będzie odparcie masowanych uderzeń przeciwnika wykonywanych w ramach jego zaczepnej operacji powietrznej, a naszej operacji przeciwpowietrznej.

W operacji przeciwpowietrznej winny wziąć udział wszystkie siły i środki OPK, obrony przeciwlotniczej wojsk operacyjnych, wojsk lotniczych działając wspólnie, jednocześnie i wzajemnie się uzupełniając, aby nie dopuścić do zdobycia przez nieprzyjaciela panowania w powietrzu, zahamować jego operację, rozgromić jego siły i nie dopuścić do wykonania przez nich uderzeń na bronione obiekty i rejony kraju oraz wojska. Dlatego właśnie również siły i środki obrony przeciwlotniczej znajdują

jące się na terytorium kraju są włączone do jednolitego systemu obrony powietrznej wojsk OPK.

Wspólne zwalczanie środków napadu powietrznego nieprzyjaciela przez wojska OPK i obrony przeciwlotniczej wojsk operacyjnych odbywać się będzie na zasadach współdziałania, przy czym wojska OPL realizować będą bezpośrednią obronę najważniejszych elementów ugrupowania wojsk operacyjnych, a wojska OPK - osłonę pośrednią, a niekiedy i bezpośrednią tych wojsk.

Osiłona pośrednia wojsk operacyjnych w ogólnym systemie obrony powietrznej polega, w odniesieniu do wojsk OPK, na tym, że wojska te zwalczając środki napadu powietrznego nieprzyjaciela czynią to nie tylko w interesie osłony obiektów administracyjno-politycznych, przemysłowych /i innych/ lecz również w interesie wojsk operacyjnych.

Natomiast osłona bezpośrednia przez wojska OPK wojsk operacyjnych w czasie ich mobilizacyjnego rozwinięcia i przegrupowania polega na przyjęciu przez te pierusze wojska, szczególnie zaś przez wojska raketowe OPK, odpowiedniego ugrupowania i takiego sposobu działań, który by zapewnił skuteczną obronę przed środkami napadu powietrznego konkretnego obiektu zarówno przez oddziały /związki taktyczne/ wojsk raketowych OPK, jak i przez lotnictwo myśliwskie OPK. W tym ostatnim przypadku wiąże to się z wyznaczeniem odpowiednich /potrzebnych/ rubieży wprowadzenia do walki, jak i z położeniem stref dyżerowania /patrolowania/ w powietrzu.

Głównym koordynatorem współdziałania wojsk OPK i OPL na obszarze kraju /PRL/ jest dowódca wojsk OPK, zaś bezpośred-

nini organizatorami - dowódcy korpusów OPL. Ci ostatni organizują wykorzystanie sił i środków wojsk OPL w systemie OPL oraz dowodzenie nimi.

Ze względu na temat dalsze rozważania są prowadzone tylko z punktu widzenia osłony wojsk operacyjnych, ~~zapewno~~ w aspekcie ich pośredniej i bezpośredniej osłony z pominięciem zadań realizowanych przez wojska OPL w interesie własnym ^{Zawszmo} i na rzecz innych wojsk. ^{jak}

3.1.1. Lotnictwo myśliwskie OPL może podejmować walkę z przeciwnikiem powietrznym na dalekich podejściach do osłanianego rejonu lub obiektu, co jest szczególnie istotne podczas zwalczania samolotów nosicieli rakiet "powietrze - ziemia", odpalanych z dalszych odległości. Możliwość prowadzenia aktywnych i zaczepnych działań bojowych nad dużym obszarem zapewnia osłonę wielu obiektów /obrona strefowa/, jak również osłonę poszczególnych kierunków powietrznych z możliwością skupiania głównego wysiłku /w krótkim czasie/ w pożądanym miejscu.

Te właściwości lotnictwa myśliwskiego wybitnie predysponują go do osłony wojsk i obiektów w formie obrony strefowej. Użyte w walce przy obronie strefowej może maksymalnie wykorzystać swe właściwości i potencjalne możliwości bojowe zarówno co do ilości zniszczonych celów powietrznych, jak i skuteczności osłony wojsk i obiektów. Forma obrony strefowej umożliwia bowiem lotnictwu myśliwskiemu realizację jednoczesnej osłony wszystkich obiektów położonych na danym obszarze oraz zwalczanie przeciwnika powietrznego tak na dalekich, jak i bliskich podejściach do osłanianych wojsk, zwiększając tym samym czas i przestrzeń oddziaływania.

W okresie mobilizacyjnego rozwinięcia i przegrupowania wojsk operacyjnych, wojska te stanowią bardzo rozległy /pod względem położenia, charakteru i wartości/ zbiór obiektów osłony, których bezpośrednia osłona przez lotnictwo myśliwskie OPK jest praktycznie niemożliwa. Tylko obrona strasowa całych rejonów i zabezpieczenie podejść do tych rejonów może gwarantować osłonę wojskom dyslokującym w tych rejonach, czy też przemieszczającym się przez te rejonu /obszar kraju/.

Chociaż zadania bojowe lotnictwa myśliwskiego OPK przewidują osłonę wojsk operacyjnych, to jednakże ze względu na właściwości bojowe lotnictwa myśliwskiego /duży zasięg działania i możliwości manewrowe w powietrzu, z zasady nie przywiązuje się go bezpośrednio do osłony poszczególnych - pojedynczych obiektów. Lotnictwo myśliwskie OPK we współdziałaniu z wojskami rakiетowymi OPK i innymi środkami obrony powietrznej broni obiektów rozmieszczonych w danym rejonie /przy nalo- tach na średnich i dużych wysokościach - praktycznie w całym rejonie działań bojowych korpusu OPK, a przy nalo- tach na małych wysokościach - w strasie odpowiedzialności połączonego stanowiska dowodzenia oddziałów czy związków taktycznych wojsk OPK/.

Pomyślne wykonanie zadań osłony wojsk zależy przede wszystkim od przyjętej formy obrony, jakości i efektywności wykorzystania właściwości bojowych samolotów myśliwskich, możliwości środków dowodzenia i zabezpieczenia radiolokacyjnego oraz właściwej realizacji współdziałania z innymi środkami obrony powietrznej.

Obrońa strefowa umożliwia zaangażowanie do walk powietrz-
nych dużej liczby samolotów oraz stwarza lepsze warunki do
zachowania ciągłości oddziaływania na cele powietrzne, a także
stwarza dogodne warunki ześrodkowania myśliwców na zasadniczych
kierunkach nalotu lub zasadniczych grupach celów powietrznych.
Oprócz tego ta forma obrony umożliwia realizację obowiązują-
cych obecnie sposobów współdziałania lotnictwa myśliwskiego
z nazłecznymi siłami i środkami obrony powietrznej /własnymi
i sąsiadów/.

Są to niewątpliwie bardzo istotne zalety tej formy
obrony organizowanej i realizowanej siłami lotnictwa myśliwskie-
go OPK, pozwalające najbardziej efektywnie wykorzystywać możli-
wości bojowe tego lotnictwa w interesie osłanianych wojsk.
Odpowiadają one również w pełni podstawowym zasadom /wymaga-
niom/ sztuki operacyjnej wojsk OPK, które postulują między
innymi konieczność:

- niszczenia sił powietrznych nieprzyjaciela na zew-
nętrznych /dalekich/ rubieżach;
- ciągłego oddziaływania na nieprzyjaciela powietrznego
na całej długości trasy jego lotu;
- skupiania głównego wysiłku w obronie najważniejszych
obiektów i na podejściach do nich.

Wymienione zalety organizacji i realizacji obrony
strefowej siłami lotnictwa myśliwskiego OPK zostały wypróbo-
wane i sprawdzone w czasie minionych wojen oraz w czasie ćwic-
zeń wojsk OPK, a zwłaszcza ćwiczeń rodzaju "GRANIT".

Zgodnie z przyjętą formą obrony strefowej lotnictwo myśliwskie zwalczając /niszcząc/ w locie środki napadu powietrznego nieprzyjaciela na nakazanych rubieżach, /które wybiera się z uwzględnienia obrony najważniejszych obiektów/, broni przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza na obszarze kraju:

- główne zgrupowania wojsk w miejscach stałej dyslokacji, w czasie ich wychodzenia, przemarszu i rozwijania;
- wojska rakietowe na postoju i w marszu oraz na pozycjach ogniowych;
- lotnictwo frontowe /operacyjne/ na lotniskach i w czasie przelotów;
- obiekty komunikacji i tylne wojsk frontu.

Działania bojowe lotnictwa myśliwskiego OPK w ramach pierwszej operacji przeciwpowietrznej prowadzone będą w ugrupowaniu okresu pokojowego z rozśrodkowaniem sił i środków lotnictwa myśliwskiego na lotniska zapasowe i drogowe odcinki lądowania. Podstawę bazowania lotnictwa myśliwskiego tworzą ugrupowania korpusów OPK.

Potrzeby walki z nieprzyjacielem powietrznym oraz wykonywane zadania bojowe wymagają w zasadzie tego, aby lotnictwo myśliwskie OPK ugrupowało się w dwa - trzy rzuty na poszczególnych kierunkach zagrożenia nalotami środków napadu powietrznego nieprzyjaciela.

Oddziały lotnictwa myśliwskiego OPK znajdujące się w pierwszym rzucie rozmieszcza się na lotniskach najbardziej wysuniętych w stronę nieprzyjaciela, w celu zwalczania jego

środków napadu powietrznego na dalszych podejściach do rejonu obrony, a szczególnie samolotów - nosicieli pocisków rakietowych "powietrze - ziemia" odpalanych z dalszych odległości.

Drugi i ewentualnie trzeci rzut lotnictwa myśliwskiego OPK rozmieszcza się na lotniskach położonych w głębi obrony z przeznaczeniem tych rzutów do potęgowania wysiłku pierwszego rzutu, przede wszystkim na głównym kierunku zagrożenia naliczani oraz z uwzględnieniem osłony podstawowych /najważniejszych/ obiektów.

Zmiana zadań bojowych wynikająca ze zmiany ważności obiektów osłony /zależnie od rozwoju sytuacji i przebiegu operacji oraz jej etapów/ powodować będzie zmiany w położeniu potrzebnych /nakazanych/ rubieży wprowadzenia do walki lotnictwa myśliwskiego, zmiany w położeniu stref dyktowania i patrolowania w powietrzu, a także wynikającą z tego potrzebą zmiany w dotychczasowym bazowaniu lotnictwa myśliwskiego OPK. W toku działań bojowych stosownie do potrzeb i możliwości mogą być wykonywane manewry operacyjne /ze zmianą lotnisk bazowania/ lotnictwa myśliwskiego, przegrupowania na nowe lotniska /po wyjściu z obszaru kraju lotnictwa operacyjnego/ oraz najczęściej stosowane manewry taktyczne w powietrzu, polegające na przecielowaniu lub skupieniu wysiłku na głównym kierunku zagrożenia.

Każdorazowo jednak ugrupowanie /urzutowanie/ lotnictwa myśliwskiego OPK powinno zapewniać zarówno niezaczenie środków napadu powietrznego nieprzyjaciela na podejściach do rejonu obrony, jak również prowadzenie walki przez następne rzuty

i niszczenie środków napadu powietrznego na kolejnych rubieżach w głębi obrony, a także osłonę podstawowych obiektów, dogodność prowadzenia działań bojowych, doszedzenie i realizację współdziałania.

Osłona wojsk operacyjnych w czasie ich mobilizacyjnego rozwinięcia i przegrupowania przez obszar kraju może rozpocząć się już w okresie zagrożenia. W tym okresie /do czasu rozpoczęcia działań wojennych/ dyżurne siły i środki lotnictwa myśliwskiego OPK wzbraniają przede wszystkim prowadzenia rozpoznania powietrznego przez przeciwnika. W tym celu przechwytyją i prowadzą walkę z samolotami rozpoznawczymi naruszającymi przestrzeń powietrzną kraju oraz niszczą /w ramach swych możliwości/ wszelkie bezpilotowe środki rozpoznawcze.

Z momentem rozpoczęcia działań wojennych lotnictwo myśliwskie OPK we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim frontu oraz naziemnymi siłami obrony powietrznej i przeciwlotniczej skupia swój wysiłek na obronie przed uderzeniami przeciwnika z powietrza głównych grupowań wojsk w miejscach ich stałej dyslokacji, a także w czasie ich przegrupowania przez obszar kraju.

W ramach prowadzonej operacji przeciwpowietrznej lotnictwo myśliwskie prowadzi będzie walki i bitwy powietrzne w celu odparcia zamaszowanych uderzeń nieprzyjaciela. Odpieranie zamaszowanych nalotów nieprzyjaciela rozpocznie się użyciem w pierwszej kolejności lotnictwa myśliwskiego OPK. Celem jego działania będzie zadanie strat lotnictwu nieprzyjaciela na dalekich podejściach; rozbicie jego ugrupowań bojowych i tym

samym niedopuszczenie lub utrudnienie wykonania w sposób zorganizowany uderzeń na wojska i inne obiekty.

Na tym etapie działań bojowych ważne znaczenie będzie miała walka z samolotami - nosicielami raketowych pocisków kierowanych. W walce tej główna rola przypada lotnictwu myśliwskiemu, które powinno zwalczać nosicieli przed rubieżami odpalenia rakiet.

W okresach między nalotami zmasowanymi nieprzyjaciela lotnictwo myśliwskie OPK prowadzić będzie systematyczne działania mające na celu odpięcie ześrodkowanych uderzeń i działań urzutowanych lotnictwa nieprzyjaciela na poszczególne obiekty.

W toku całej operacji przeciwpowietrznej lotnictwo myśliwskie OPK winno skupiać swój wysiłek w osłonie głównych zgrupowań wojsk, szczególnie wojsk raketowych, centralnych obiektów tyłowych i komunikacji oraz w wykonywaniu innych zadań, wynikających z przebiegu operacji na TDW, np. osłona przelotów lotnictwa dalekiego zasięgu, desantów itp.

W działaniach bojowych podczas realizacji zadań osłony wojsk operacyjnych w wykorzystaniu lotnictwa myśliwskiego OPK ogólnie należy się kierować następującymi zasadami:

a/ nie używać lotnictwa myśliwskiego do tych zadań, które może wykonać inny środek /a szczególnie naziemno środki OPK wojsk przeznaczone do bezpośredniej obrony/, oraz nie dublować bez potrzeby wysiłku;

b/ oszczędzać lotnictwo myśliwskie na drugorzędnych kierunkach dla zapewnienia sobie warunków i możliwości jego koncentracji na podstawowych kierunkach i w decydujących okresach /momentach/ walki o panowanie w powietrzu;

c/ wykorzystywać lotnictwo myśliwskie zgodnie z jego przeznaczeniem, to jest do prowadzenia walki powietrznej z pilotowanymi środkami napadu powietrznego oraz na podstawie aktualnej oceny sytuacji bojowej i atmosferycznej, a także z uwzględnieniem możliwości zabezpieczenia jego działań /naprowadzenia/;

d/ nie dopuszczać do decentralizacji dowodzenia, a gdy lotnictwa jest mało, to maksymalnie centralizować decyzje o jego użyciu oraz utrzymywać niezbędne odwody;

e/ dążyć do zachowania ścisłego i pełnego współdziałania z pozostałymi siłami i środkami obrony powietrznej, a szczególnie z naziemnymi środkami OPL wojsk ze względu na bezpieczeństwo własnych samolotów w powietrzu.

To ostatnie wymaganie jest szczególnie istotne w warunkach, kiedy w pododdziałach i oddziałach wojsk lądowych występują masowo środki OPL, nie posiadające technicznych urządzeń rozpoznawczych do identyfikacji samolotów "swoj - obcy". Z tych też powodów działania własnych samolotów w rejonach większych grupowań wojsk lądowych powinny przebiegać na określonych wysokościach. Biorąc pod uwagę możliwości indywidualnej i zespołowej broni strzeleckiej oraz środków obrony przeciwlotniczych bliskiego działania /zasięgu/, lotnictwo myśliwskie OPK powinno w tych rejonach działać powyżej wysokości 2000-3000 m.

Prowadząc walkę ze środków napadu powietrznego nieprzyjaciela lotnictwo myśliwskie OPK koncentruje swój wysiłek w obronie najważniejszych obiektów zarówno na zewnętrznych /dalekich podejściach/ bądź na wewnętrznych /bliskich podejściach/ rubieżach. Ponieważ lotnictwo myśliwskie OPK ugrupowuje się z reguły głęboko, tak aby obejmowało ono swoim zasięgiem /taktycznym promieniem działania/ cały wyznaczony rejon obrony łącznie z podejściami do niego, to należy go rozmieszczać na lotniskach w różnych odległościach od obiektów osłony. Powyższa okoliczność spowoduje, że czas potrzebny do przylotu samolotów myśliwskich na potrzebną rubież wprowadzenia do walki będzie różny i nie zawsze zagwarantuje skuteczną obronę obiektu. Czynnikiem czasu odgrywa ogromną rolę. Rola ta jeszcze bardziej wzrasta podczas zwalczania celów powietrznych na małych wysokościach, ze względu na małe odległości wykrywania celów powietrznych przez nasz system radiolokacyjny. Te warunki przemawiają za stosowaniem przez lotnictwo myśliwskie podczas osłony wojsk operacyjnych różnych sposobów działań bojowych.

W podstawowym wariancie prowadzenia działań bojowych, przy zabezpieczeniu naprowadzeń na cele powietrzne w granicach radiolokacyjnej strefy wykrywania i naprowadzania, lotnictwo myśliwskie OPK może przechwytywać i niszczyć cele powietrzne a:

- a/ położenia dyżurowania na lotniskach;
- b/ położenia dyżurowania w powietrzu.

W obu przypadkach wielkość /zasięg/ strefy bojowego oddziaływania samolotów myśliwskich uzależniona jest od możliwości i rozmiarów strefy naprowadzania tworzonej na bazie strefy

radiolokacyjnego wykrywania środków napadu powietrznego. Współczesne samoloty myśliwskie są również zdolne do prowadzenia działań samodzielnych /autonomicznych/ na pełny poziom taktycznego działania, wykorzystując do wykrycia celu i ataku pokładowe stacje radiolokacyjne sprzężone z celownikami, a w dogodnych warunkach i wzrokową obserwację celu przez pilota.

Przechwytywanie celów powietrznych z dyktowania na lotniskach, choć jest podstawowym sposobem działań bojowych lotnictwa myśliwskiego OPK, nie zawsze /ze względu na dość duży czas pasywny i przy małych odległościach wykrycia celu/ zapewnia osłonę obiektu, szczególnie wtedy kiedy obiekt jest oddalony od lotniska, a nieprzyjaciel dokonuje nalotów z małej wysokości. Ten sposób działań bojowych zapewnia realizację zadań osłony w głębi własnego obszaru oraz w warunkach nalotów dokonywanych na średnich i dużych wysokościach. Przy nalotach na małych wysokościach i w rejonach przygranicznych /nadsorskich/ możliwe jest przechwytywanie środków napadu powietrznego w promieniu około 50 km od lotniska startu, a w głębi obszaru w promieniu około 100-150 km, zależnie od warunków lotu celu /wysokość, prędkość/ i czasu obiegu informacji o nim. W tych granicach /promienie/ mogą być bezpośrednio osłaniane obiekty, a pośrednio wszystkie inne obiekty znajdujące się w głębi /poza rubieżą wprowadzenia do walki lotnictwa myśliwskiego/ i na kierunku nalotu.

Przechwytywanie celów powietrznych ze stref dyktowania w powietrzu /najwyższy stopień gotowości bojowej lotnictwa myśliwskiego/ zwiększa zasięg bojowego oddziaływania samolotów myśliwskich, ale ze względu na ograniczoną długotrwałość

dyżurowania i duży rozchód sił może być stosowany tylko okresowo /w najważniejszych okresach walki/ i na zasadniczych kierunkach nalotu. Sposób ten zapewni zwalczanie środków napadu powietrznego na dalszych podejściach /od 100 do 200 km od lotnisk/ zależnie od warunków lotu celów i wysokości dyżurowania własnych samolotów.

Samodzielne poszukiwanie i zwalczanie celów powietrznych przez lotnictwo myśliwskie OPK /działania autonomiczne lub półautonomiczne/ zezwala na pełne wykorzystanie możliwości bojowych samolotów myśliwskich w zasięgu bojowego oddziaływania i zwalczanie celów powietrznych na dalekich odległościach /do 400 km od lotnisk startu/. Sposób ten podobnie, jak dyżurowanie w powietrzu, wiąże się z dużym rozchodem sił i może być stosowany tylko okresowo, szczególnie podczas zwalczania samolotów - nosicieli oraz celów na małych wysokościach i poza strefą naziemnego rozpoznania radiotelegraficznego.

W trakcie prowadzenia działań bojowych stosuje się praktycznie wszystkie wymienione sposoby działań i ich kombinacje, łącząc patrolowanie z dyżurowaniem w powietrzu na podstawowych kierunkach i w najważniejszych okresach walki oraz potęgując ich działania grupami samolotów w dyżurowaniu na lotniskach, przechwytyjąc i niszcząc środki napadu powietrznego zarówno na podejściach, jak i w głębi obrony /na kolejnych rubieżach wprowadzenia do walki/.

Oceniając skuteczność użycia bojowego lotnictwa myśliwskiego OPK podczas wykonywania zadań osłony wojsk operacyjnych można się posłużyć określonym wskaźnikiem. Według wartości

tego wskaźnika można dokonać analizy porównawczej, w jakim stopniu uzyskany /czy też oczekiwany/ rezultat zapewnia wykonanie zadania bojowego.

Ponieważ lotnictwo myśliwskie może wykonywać zadania bojowe /przechwytywanie środków napadu powietrznego/ na różnych rubieżach, jak i w określonych przedziałach czasu różnymi sposobami działań bojowych, to i wskaźnik określający stopień wykonania zadania nie może być tylko jeden lub jednokowy, który można byłoby zastosować we wszystkich sytuacjach.

Jeżeli działania bojowe organizuje się w celu osiągnięcia wartości maksymalnej danego wskaźnika /im więcej tym lepiej/, a ma to miejsce szczególnie podczas odpierania nalotów, to dla lotnictwa myśliwskiego podstawowym celem będzie zniszczenie jak największej liczby środków napadu powietrznego w swojej strefie /rejonie/ działań bojowych. W tym przypadku wskaźnikiem jest oczekiwana wartość liczby zniszczonych środków napadu powietrznego.

Podczas badania skuteczności działań lotnictwa myśliwskiego w ramach zorganizowanego systemu obrony powietrznej musimy uwzględnić położenie obiektów osłony i związane z tym położenia potrzebnej lub nakazanej rubieży wprowadzenia do walki, a także możliwości naziemnego zabezpieczenia radiolokacyjnego oraz skuteczność systemów dowodzenia i naprowadzania.

Miejsce wykonania zadania /rubież przechwycenia środków napadu powietrznego/ jest bardzo istotnym wskaźnikiem, ponieważ nawet przy zoptymalizowanym wariantcie użycia własnych sił

gwarantującym maksymalne straty nieprzyjaciela traci wszelki sens, jeżeli cele zostaną zniszczone po wykonaniu przez nie zadania bojowego /zniszczenia obiektu/, to jest poza potrzebną rubieżą przechwycenia.

Dla skutecznej osłony wojsk i obiektów przed uderzeniami z powietrza lotnictwo myśliwskie musi być wprowadzone do walki na podejściach do obiektu osłony w odległości od 50 do 100-150 km. Mniejsze odległości zapewniają osłonę obiektu przy stosowaniu przez nieprzyjaciela klasycznych środków rażenia /bomby/, natomiast przy stosowaniu przez nieprzyjaciela odległościowych - kierowanych bomb i pocisków raketowych potrzebna rubież wprowadzenia do walki powinna być położona w odległości 100-150 km przed obiektem.

Nowe odległościowe środki rażenia powodują konieczność wysunięcia rubieży wprowadzenia do walki, a tym samym zwiększają wymagania w zakresie zasięgu informacji radiotelegraficznej o celach powietrznych i strefy naprowadzania oraz pogarszają możliwości osłony wojsk i wysuniętych obiektów, szczególnie w rejonach przygranicznych i nadmorskich.

Znając położenie wyznaczonych dla lotnictwa myśliwskiego OPK rubieży wprowadzenia do walki i stref dyżurowania w powietrzu oraz położenie /bazowanie/ lotnictwa i przewidywane sposoby działań bojowych można określić, jakie obiekty i z jaką skutecznością mogą być osłaniane. Zawsze jako pierwsze wejść do walki samoloty dyżurujące w powietrzu, a czas ich wprowadzenia, licząc od momentu wykrycia celów powietrznych, będzie

wynosił od 3 do 5 minut. Ilość sił dyżurujących w powietrzu (wyśliwów) w zależności od okresu działań może być różna i w okresach spodziewanych nalotów dla jednostek pierwszorzędowych może wynosić od 30 do 50 %. . Przy czym w jednej strasie dyżurowania mogą dyżurować siły od pary do klucza samolotów, a niekiedy i więcej /do dwóch - trzech kluczy samolotów/ w zależności od położenia danej strasy i kierunku nalotu. Czas dyżurowania jednej zmiany samolotów, w zależności od odległości strasy i wysokości dyżurowania wynosi od 30 do 40 minut.

Kolejno do walki mogą być wprowadzone siły dyżurujące na lotniskach w gotowości bojowej nr 1. Czas wprowadzenia tych sił /od momentu wykrycia celów powietrznych/ uzależniony jest odległością rubieży wprowadzenia do walki i wynosi przy rubieży odległej o 50 km około 10 minut, a przy odległości rubieży 100 km - około 13-15 minut. Czas wprowadzenia do walki samolotów z gotowości bojowej nr 2 jest o 4-5 minut większy. Do kalkulacji ogólnych można przyjmować, że na każdym lotnisku przeciętnie znajdować się będzie klucz samolotów w gotowości bojowej nr 1 i dwa - trzy klucze w gotowości bojowej nr 2. W okresach spodziewanych nalotów liczba dyżurujących załóg, szczególnie w gotowości bojowej nr 1, może być zwiększona.

Dla lotnictwa wyśliwskiego OPK niezmiernie ważnym, ze względu na gotowość bojową i sposób użycia sił, jest czynnik czasu. Przy możliwości otrzymywania informacji uprzedzającej o nalocie /z nasłuchu rozpoznania radiowego z wyprzedzeniem do 15-20 minut od momentu wykrycia celów przez natlesny system rozpoznania radiolekacyjnego/ można wyprowadzić większość sił do stref dyżurowania w powietrzu na kierunku spodziewanego

nalotu oraz zwiększyć liczbę załóg dyżurujących na lotniskach w gotowości bojowej nr 1.

Reasumując można stwierdzić, że nowe środki walki i rażenia nie zmieniają samej istoty działania lotnictwa myśliwskiego OPK w rozumieniu stosowanych dotychczas zasad i sposobów działań, niemniej jednak powodują one zwiększone wymagania w zakresie miejsca /rubieży/, na której należy niszczyć środki napadu powietrznego nieprzyjaciela. Konieczność niszczenia celów powietrznych na dalszych podejściach do bronionych wojsk i obiektów wymaga zwiększonych = odległości ~~odległości~~ wykrywania celów powietrznych przez naziemny system radiolokacyjny. Brak tych możliwości narzuca lotnictwu myśliwskiemu mniej korzystne sposoby działań bojowych oraz obniża jego potencjalne możliwości bojowe.

Zmiany organizacyjne i techniczne, jakie zaszły w lotnictwie myśliwskim OPK pod koniec ubiegłej pięcioletki i w latach 1981-1985 wpłynęły jedynie na pewien wzrost możliwości osłony wojsk operacyjnych przez to lotnictwo, pozostają natomiast niezmienione zasady i sposoby jego użycia.

Wprowadzenie do uzbrojenia samolotów MiG-21 bis i samolotów MiG-23, a szczególnie tych ostatnich samolotów, oraz zwiększone w rezultacie /ze względu na większy zasięg i długotrwałość lotu/ możliwości lotnictwa myśliwskiego OPK w dyżurowaniu i patrolowaniu w powietrzu, umożliwiło już na obecnym etapie stosowanie działań częściowo autonomicznych i wykonywanie ataków z dalszej odległości i z przedniej półsfery.

Zmniejsza to wymagania w zakresie odległości położenia potrzebnej rubieży wprowadzenia do walki.

Automatyzacja procesów obiegu informacji oraz dowodzenia i naprowadzania samolotów w systemie OPK w połączeniu z lepszym wyposażeniem wojsk radiotechnicznych OPK w nowe typy stacji radiolokacyjnych polepsza ogólnie sytuację, ale nie stanowi przewrotu, gdyż w dalszym ciągu podziału celów do zwalczania pomiędzy aktywne środki obrony powietrznej dokonuje się z zasady na podstawie intuicji i posiadanego doświadczenia. Z uwagi na bardzo ograniczony czas oraz dużą liczbę możliwych wariantów walki ze środkami napadu powietrznego - taki podział celów nie zawsze będzie optymalny.

Organizacja połączonych stanowisk dowodzenia oddziałów wojsk OPK umożliwi bardziej ścisłe współdziałanie sił i środków OPK, a także realizację współdziałania z siłami i środkami OPL wojsk operacyjnych.

Dla radykalnej poprawy możliwości bojowych lotnictwa myśliwskiego OPK w zakresie osłony wojsk i obiektów wymagane byłoby zwiększenie zasięgu rozpoznania radiolokacyjnego środków napadu powietrznego, szczególnie na małych wysokościach i w rejonach przygranicznych /nadmorskim/ oraz wykorzystywanie w większym stopniu możliwości uzyskiwania informacji od sąsiadów i z okrętów dozoru radiolokacyjnego. Oprócz tego należy dążyć do obniżenia dolnej granicy strefy naprowadzania samolotów, przy naprowadzaniu fonicznym od wysokości 200-300 m, a przyrządowym od wysokości 500-700 m.

W przyszłości wskazywanym byłoby wprowadzenie do uzbrojenia nowych typów samolotów myśliwskich o dużym zasięgu, długotrwałości lotu i manewrowości, zdolnych do prowadzenia działań autonomicznych w różnych sytuacjach bojowych.

3.1.2. Wojska raketowe obrony powietrznej kraju

Wojska raketowe stanowią podstawowy rodzaj wojsk obrony powietrznej kraju. W ramach systemu OPK są one przeznaczone do niszczenia w powietrzu pilotowanych i bezpilotowych środków napadu powietrznego nieprzyjaciela zarówno na dalekich, jak i bliskich podejściach do broniomych obiektów i rejonów kraju.

Wojska raketowe OPK dysponują dużą mocą ognia i możliwością rażenia różnorodnych celów powietrznych. Różne typy zestawów raketowych zapewniają zwaloczenie środków napadu powietrznego w całym zakresie wysokości i prędkości lotu w każdych warunkach atmosferycznych i pory doby.

Oczekiwać zatem należy, że w drugiej połowie lat osiemdziesiątych dotychczasowe znaczenie tych wojsk w systemie obrony powietrznej kraju nie zmaleje, a nawet może wzrosnąć.

Zasadnicze zadania tych wojsk będą obejmowały, podobnie jak dotychczas:

- obronę przed uderzeniami nieprzyjaciela powietrznego najważniejszych ośrodków administracyjno-politycznych, rejonów przemyślowo-ekonomicznych, ugrupowań wojsk oraz innych obiektów na obszarze kraju;

- nie dopuszczanie do przerywania się środków napadu powietrznego nieprzyjaciela w głąb kraju do najważniejszych rejonów kraju i w obszar powietrzny sąsiednich państw sojusznicznych.

Po wprowadzeniu w uzbrojenie zestawów raketowych dalekiego zasięgu, nowym zadaniem tych wojsk będzie również zrealizowanie takich celów powietrznych, jak samoloty rozpoznawcze, nosiciele rakiet "powietrze - ziemia", odpalanych z dużych odległości i nosiciele źródeł zakłóceń radiotechnicznych, działające spoza obszaru powietrznego kraju.

Zasady bojowego wykorzystania wojsk raketowych OPK będą w dalszym ciągu uwzględniać:

- koncentrowanie wysiłku wojsk raketowych na obronę przed uderzeniami z powietrza najważniejszych rejonów i obiektów kraju, ze szczególnym uwzględnieniem głównych kierunków zagrożenia do nich wyprowadzających;
- zniszczenie środków napadu powietrznego nieprzyjaciela z dala od broniomych obiektów, przed rubieżą wykonania zadania;
- wykorzystanie do obrony obiektów związków taktycznych wyposażonych w różne typy zestawów raketowych;
- scentralizowane dowodzenie siłami i środkami z uwzględnieniem możliwości podejmowania decyzji przez dowódców niższego szczebla i samodzielnego prowadzenia walki przez pododdziały raketowe;
- współdziałanie związków taktycznych wojsk raketowych OPK z innymi siłami i środkami obrony powietrznej.

Ugrupowanie bojowe wojsk raketowych OPK nie ulegnie zasadniczym zmianom. Będzie ono nadal systematycznie doskonalone, przy czym dominować będą dwie formy obrony: obiektowa i strefowo-obiektowa.

Częścią sił wojska raketowe, we współdziałaniu z związkami taktycznymi wojsk raketowych sąsiednich państw sojuszniczych, siłami obrony przeciwlotniczej wojsk lądowych i marynarki wojennej oraz pozostałymi rodzajami wojsk OPK będą w dalszym ciągu tworzyć obronę strefowo-obiektową wzdłuż morskiej granicy PRL. Wojska te realizując obronę powietrzną obiektów na wybrzeżu morskim, a w szczególności zespołu portowego SZCZECIN - ŚWINOUJŚCIE I TRÓJMIASTA, będą przede wszystkim zamykać ścieżki napadu powietrznego nieprzyjaciela dostęp do najważniejszych obiektów i rejonów kraju z kierunku północnego i północno-zachodniego, stanowiących zasadnicze kierunki zagrożenia, zwłaszcza dla obiektów i wojsk znajdujących się w północnej i centralnej części kraju.

Również w formie strefowo-obiektowej broniony będzie nadal Śląski Okręg Przemysłowy. Częścią sił, ugrupowaną obiektowo, wojska raketowe OPK będą bronić przed uderzeniami z powietrza najważniejsze obiekty /grupy obiektów/ na obszarze kraju, a wśród nich stolicę PRL WARSZAWĘ i POZNAŃ.

Jest rzeczą oczywistą, że realizacja tych zadań oczywiście będzie realizowana przez wojska raketowe w systemie OPK na rzecz obrony obiektów i rejonów kraju będzie również ułatwiała działania wojsk operacyjnych. Trzeba jednakże zakładać, że konkretna sytuacja bojowa zmusi do działania określonych sił wojsk

rakietowych OPK bezpośrednio w interesie wojsk operacyjnych.

Sily te będą prawdopodobnie stanowiły związki taktyczne wojsk rakietowych, w rejonie ugrupowania których będą znajdowały się wojska operacyjne przegrupowujące się przez obszar kraju, a także związki taktyczne /oddziały/ lub pododdziały /dywizjony rakietowe/, których dotychczasowe zadanie straciło na znaczeniu.

Jeśli przyjąć, że jednostki wojsk rakietowych OPK w dalszym ciągu będą wykorzystywane do obrony tych obiektów i rejonów, które bronią współcześnie, to bez zmiany dotychczasowego ugrupowania skuteczność osłony wojsk operacyjnych przez wojska rakietowe OPK, praktycznie rzecz biorąc, nie ulegnie poprawie, z wyłączeniem wypadków pokrywania się obiektów osłanianych przez wojska rakietowe OPK z trasami przemarшу związków wojsk operacyjnych.

W czasie mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk operacyjnych i ich przegrupowania przez terytorium kraju wojska te osłaniane będą przez wojska rakietowe OPK pośrednio, a częściowo również bezpośrednio.

Pośrednią osłonę ze strony wojsk rakietowych OPK będą miały te wojska, które znajdować się będą za ugrupowaniem wojsk rakietowych, na kierunku działania sił powietrznych nieprzyjaciela.

Uzględniając istniejące ugrupowanie wojsk rakietowych OPK wraz z przewidywanym jego rozwojem - włączeniem do systemu obrony zestawów rakietowych dalekiego zasięgu - można stwier-

dzić, że pośrednią osłonę przed środkami uderzenia powietrznego działającymi z kierunku północnego i północno-zachodniego będą miały wszystkie wojska znajdujące się na terytorium PRL; z kierunku południowo-zachodniego - wojska rozwinięte na północ od Śląskiego Okręgu Przemysłowego; a z kierunku zachodniego - znajdujące się na wschód od POZNANIA i WARSZAWY. Jednak stopień osłony pośredniej będzie zróżnicowany. Lepszą osłonę pośrednią przez wojska rakietowe OPK będą mieć te wojska, które będą się znajdowały bezpośrednio za najsilniejszymi i najgłębszymi ugrupowaniami wojsk rakietowych tworzących obronę strasową lub strasowo-obiektową.

Bezpośrednią osłonę przez wojska rakietowe OPK będą miały te wojska, które znajdują się w zasięgu stref ognia związków taktycznych /oddziałów/ wojsk rakietowych OPK.

W celu zwiększenia możliwości bezpośredniej osłony wojsk operacyjnych w czasie ich przegrupowania przez terytorium kraju pożądanym będzie, aby trasy marszu, rejonny odpoczynków i ześrodkowania wyznaczać w strefach osłanianych przez związki taktyczne /oddziały/ wojsk rakietowych OPK.

Nie należy jednak wykluczyć możliwości manewru częścią dywizjonów rakietowych związku taktycznego wojsk rakietowych OPK, aby kosztem nawet ewentualnego osłabienia obrony powietrznej bronionego dotychczas obiektu na kierunkach drugorzędnych wzmożyć osłonę wojsk operacyjnych.

Realizując zadanie osłony wojsk operacyjnych związki taktyczne /oddział/ wojsk rakietowych OPK będą współdziałać z oddziałami /związkami taktycznymi/ rakiet przeciwlotniczych

rozwinętymi okresowo w rejonach działania bojowego wojsk raketowych OPK.

Oddziały /związki taktyczne/ rakiet przeciwlotniczych i artylerii przeciwlotniczej wojsk operacyjnych osłaniając swoje obiekty niejako uzupełniać będą system ognia wojsk raketowych OPK, zwłaszcza na małych i średnich wysokościach.

Dlatego też organizując osłonę obiektów i wojsk siłami naziemnych środków obrony powietrznej należy określić rejony i terminy rozwinięcia jednostek raketowych i artylerii przeciwlotniczej wojsk operacyjnych przed rozpoczęciem działań wojennych i w początkowym okresie wojny, a także ustalić sposoby przyjęcia i przekazania obiektów osłony.

Podsumowując wyżej przedstawione stwierdzenia dochodzi się do ogólnego wniosku, że zmiany organizacyjne i techniczne wprowadzane w wojskach OPK w latach 1981-1985 wpłyną tylko zmianę dotychczasowych niewielkim stopniu na zasadę osłony wojsk operacyjnych przez wojska raketowe OPK, w czasie ich przegrupowania przez obszar kraju.

Jeśli uwzględnić, że zagrożenie wojsk operacyjnych uderzeniami z powietrza w tym okresie może wzrosnąć, sytuacja w zakresie zapewnienia wojskom osłony raketowej nie jest korzystna.

W granicach obszaru objętego systemem obrony powietrznej kraju najbardziej pewną obronę siłami wojsk raketowych OPK wojska operacyjne będą miały w tych miejscach, gdzie są rozwinięte związki taktyczne /oddział/ wojsk raketowych OPK.

W pozostałych rejonach osłaniane mogą być przez lotnictwo myśliwskie OPK.

Obrona przegrupowujących się wojsk operacyjnych przez terytorium Polski również w przyszłości musi być elementem składowym głównego zadania wojsk raketowych OPK. Przy czym w początkowym okresie wojny może się stać jego głównym elementem i dominować w czasie realizacji głównego zadania bojowego.

Do wykonania zadania osłony wojsk operacyjnych wojska raketowe OPK ^{Sp} muszą być przygotowane już w okresie pokoju. Nie znaczy to jednak, że już w okresie pokoju system rakietowej obrony powietrznej musi być organizowany również w interesie wojsk operacyjnych.

Wojska raketowe OPK muszą przede wszystkim zapewnić obronę powietrzną głównych obiektów i rejonów kraju. Zarazem jednak powinny one być gotowe i mieć możliwość wykonania, oprócz innych zadań, również zadania osłony stacjonujących i przegrupowujących się wojsk operacyjnych przez terytorium kraju.

Należy przy tym podkreślić, że zarówno rozmieszczenie wyjściowe, a także inne formy przygotowania wojsk raketowych OPK w czasie pokoju nie mogą zdradzać zamiaru osłony przegrupowujących się wojsk operacyjnych przez terytorium kraju.

Operacyjna koncepcja osłony przegrupowania wojsk operacyjnych może polegać na skupianiu wysiłków wojsk raketowych OPK

W wojnie w obronie powietrznej

na osłonie wybranych, ważnych obiektów komunikacyjnych /węzłów komunikacyjnych/ oraz na osłonie wybranych rejonów koncentracji i odpoczynku wojsk lub określonych szczególnie ważnych rubieży wodnych i przepraw na nich /np. rubież rz. WISŁA/.

Natomiast osłony elementów ugrupowania wojsk operacyjnych przegrupowujących się przez obszar kraju powinna opierać się przede wszystkim na ich własnych środkach obrony przeciwlotniczej.

3.1.3. Wojska radiotechniczne obrony powietrznej kraju

Podstawą racjonalnego działania bojowego obrony powietrznej, w tym wojsk obrony powietrznej kraju, wojsk obrony przeciwlotniczej i wojsk lotniczych w dalszym ciągu stanowić będą wiarygodne informacje o działalności nieprzyjaciela powietrznego. Pierwszym, a zarazem głównym źródłem informacji o działalności nieprzyjaciela powietrznego jest i pozostanie w najbliższych latach system rozpoznania wojsk obrony powietrznej kraju.

Podstawowym celem systemu rozpoznania wojsk OPK jest rozpoznanie zamiaru działań bojowych nieprzyjaciela powietrznego. Sprowadza się to do ujawnienia momentu rozpoczęcia nalołu, ciągłego jego śledzenia, określania i przekazywania dowództwu i wojskom danych niezbędnych do wykrycia i ustalenia jego zamiaru, realizacji zadań dowodzenia oraz prowadzenia działań bojowych przy zwalczaniu środków napadu powietrznego nieprzyjaciela.

Najważniejszym ogniwem w systemie rozpoznania obrony powietrznej kraju są wojska radiotechniczne. Wojska te także wykonują takie następujące zadania, jak:

- radiolokacyjne rozpoznanie obiektów powietrznych;
- radiolokacyjne zabezpieczenie dowodzenia wojskami;
- radiolokacyjne zabezpieczenie działań bojowych środków walki;
- powiadamianie stanowisk dowodzenia innych rodzajów wojsk i sił zbrojnych o nieprzyjacielu powietrznym;
- kontrola i zabezpieczenie lotów własnego lotnictwa.

Realizację przedstawionych zadań osiąga się przez wyposażenie pododdziałów oraz stanowisk dowodzenia wojsk radiotechnicznych OPK w odpowiednie zestawy radiolokacyjne i stacje radiolokacyjne, zestawy aparatury automatyzacji dowodzenia, środki łączności przewodowej, radiowej i radioliniowej.

Niezależnie od odpowiedniego wyposażenia wojsk radiotechniczne OPK powinny zostać właściwie ugrupowane na terytorium kraju. Ugrupowanie takie umożliwi im ześrodkowanie głównego wysiłku na zasadniczych kierunkach prawdopodobnego nalotu nieprzyjaciela powietrznego, ważniejszych rejonach kraju i zwalczanie nieprzyjaciela powietrznego na dalekich podejściach do broniowych obiektów, jak również zwalczanie nieprzyjaciela powietrznego na małych wysokościach.

Uwzględniając taktykę i możliwości działania przeciwnika powietrznego, szczególnie w rejonach przygranicznych i na

zasadniczych kierunkach /dolet do WARSZAWY, GÓRNOŚLĄSKIEGO OKRĘGU PRZEMYSŁOWEGO/, przewiduje się utworzenie zagęszczonego ugrupowania wojsk radiotechnicznych zapewniającego obniżenie dolnej ciągłej granicy strefy informacji radiolokacyjnej /do 100 u/. Poniżej przygraniczne pododdziały wyposaża się w stacje o największym zasięgu wykrywania obiektów powietrznych /K-66, ODORONA/, a także stacje radiolokacyjne do wykrywania i śledzenia celów powietrznych na małych wysokościach /NAREW/. Pozycje pod rozwinięcie tych stacji wybrano w najdogodniejszych punktach terenowych. W rejonach nadbrzeżnych pododdziały radiotechniczne rozmieszczone w bezpośredniej bliskości brzegu morskiego. Dla wydłużenia strefy informacji radiolokacyjnej tych pododdziałów, w stanie zagrożenia wojennego i pełnej gotowości bojowej, rozwijane będą okręty dozoru radiolokacyjnego.

Ugrupowanie bojowe wojsk radiotechnicznych OPK, ze względu na swoją specyfikę i charakter realizowanych zadań, jest już rozwinięte w okresie pokojowym i nie przewiduje się w nim poważniejszych zmian na okres wojenny. Dlatego też szczególnie dużo uwagi poświęca się problemowi zapewnienia temu ugrupowaniu wysokiej żywotności i odporności na zakłócenia radioelektroniczne.

Osiąga się to dzięki odpowiedniemu rozmieszczeniu inżynierskiej rozbudowie zasadniczych pozycji pododdziałów radiotechnicznych, wyposażeniu ich w stacje radiolokacyjne różnych zakresów /różnych typów/, wcześniejszemu wyborowi pozycji zapasowych /co najmniej dwie dla każdego pododdziału/, organizo-

waniu systemu pozycji pozornych, zorganizowaniu pododdziałów skrytego pola /po jednym w każdym batalionie radiotechnicznym, wyposażonych w najnowocześniejsze urządzenia radiolokacyjno i włączanych do systemu radiolokacyjnego na specjalny rozkaz/, organizowaniu wysuniętych posterunków radiolokacyjnych oraz wydzieleniu sprzętu radiolokacyjnego i pododdziałów do odwołu radiolokacyjnego /na podstawie analizy działań bojowych w konfliktach lokalnych, należy przypuszczać, że straty w ugrupowaniu pierwszej linii pododdziałów wojsk radiotechnicznych mogą dochodzić do 30 %/.

Wprowadzane na uzbrojenie stacje radiolokacyjne z rozbudowanymi układami przeciwwakłóceniovymi /OBORONA, K-56, NUR-3 i NAREN/, powodują zwiększenie odporności na zakłócenia radioelektroniczne. Umożliwi to dostarczanie informacji niezbędnej środkom walki do prowadzenia działań bojowych z samolotami nosicielami zakłóceń, w przypadku całkowitego zakłócenia stacji radiolokacyjnych. Będzie sprzyjać temu również wyposażenie stanowisk dowodzenia w urządzenia niezbędne do zautomatyzowanego pelengu źródeł zakłóceń /do sześciu na PISD i dziesięciu na szczeblu SD korpusu/.

Bardzo istotne znaczenie posiada dowodzenie wojskami radiotechnicznymi, jak również proces opracowywania, przesyłania i zobrazowania informacji o sytuacji powietrznej. Stanowiska dowodzenia zadania swoje realizują poprzez pełnienie całodobowych dyżurów bojowych. Stanowiska te pełnią dyżury w jednym z dwóch stopni /gotowość bojowa nr 1 lub nr 2/ niezależnie od stanu gotowości bojowej. Pozostałe natomiast elementy ugrupowa-

nia bojowego wojsk radiotechnicznych prowadzą działania bojowe w jednym z trzech stopni gotowości bojowej /gotowość bojowa nr 1, nr 2 lub nr 3/.

W warunkach gotowości bojowej nr 1: na stacjach radiolokacyjnych, aparaturze zautomatyzowanych systemów dowodzenia, elementach węzłów łączności przewodowej, nadawczych i odbiorczych centrach radiowych znajdują się pełne zmiany bojowe /etatowe osoby funkcyjne przeznaczono do wykonywania zadań bojowych/ na swoich miejscach pracy; stacje radiolokacyjne i wysokościomierze pracują zgodnie z planem dyżurów bojowych, na rozkaz lub są wyłączone; środki łączności i zautomatyzowanych systemów dowodzenia przygotowane i gotowe do pracy w wyznaczonym czasie.

W przypadku gotowości bojowej nr 2: na stacjach radiolokacyjnych, aparaturze zautomatyzowanych systemów dowodzenia, elementach węzłów łączności przewodowej, nadawczych i odbiorczych centrach radiowych znajdują się dyżurne zmiany bojowe; pozostałe elementy - jak w gotowości bojowej nr 1.

W gotowości bojowej nr 3: na stacjach radiolokacyjnych, wysokościomierzach, aparaturze zautomatyzowanego dowodzenia, zespołach zasilania i centrum odbiorczym znajduje się grupa bojowa /zespół osób funkcyjnych, który zapewnia sprawną przyjęcie i przekazanie sygnałów dowodzenia/; pracują odbiorniki w sieci dowodzenia szczebla nadrzędnego; sprzęt radiolokacji i automatyzacji dowodzenia oraz pozostałe środki łączności sprawdzane, nastrojone i gotowe do włączenia /nie pracują bojowe/.

Stopień gotowości bojowej, w jakim będzie znajdował się określony element ugrupowania bojowego, zależy między innymi od działań środków napadu powietrznego nieprzyjaciela oraz konieczności zabezpieczenia działań bojowych środków walki.

Dla otrzymania dodatkowej informacji umożliwiającej terminowe ustalenie początku działań bojowych, wykrycia zamiaru nieprzyjaciela, późniejszego wykrywania celów powietrznych na dalekich podejściach, na małych i dużych wysokościach oraz w zakłóceniach, organizuje się współdziałanie.

Tak zorganizowany system rozpoznania wojsk OPK jest w stanie zabezpieczyć potrzeby informacyjne stanowisk dowodzenia i środków walki wojsk OPK, jak również obrony powietrznej wojsk frontu bez konieczności rozwijania przez nie własnego systemu rozpoznania radiolokacyjnego podczas mobilizacyjnego rozwijania, przegrupowania i prowadzenia działań bojowych przez te wojska na terytorium kraju.

Jak wynika z powyższych rozważań wojska radiotechniczne OPK będą działały według dotychczasowych zasad. Podyktowane jest to tym, że w pięcioletciu 1981-1985 w wojskach radiotechnicznych OPK nie zakłada się istotnych zmian organizacyjnych i technicznych.

System rozpoznania radiolokacyjnego wojsk OPK będzie zapewniał informację radiolokacyjną w przypadku działania nieprzyjaciela na średnich i dużych wysokościach, bez intensywnych zakłóceń radioelektronicznych. Zabezpieczenie w informację radiolokacyjną o celach działających na małych wysokościach /szczególnie o małej skutecznej powierzchni odbicia

fal elektromagnetycznych, jak na przykład rakiety skrzydlate CRUISE/ będzie niewystarczające, szczególnie z kierunku północnego. Ponieważ możliwości techniczne zwiększenia zasięgu wykrywania stacji radiolokacyjnych są ograniczone, należałoby oprócz wykorzystywania okrętów dozoru radiolokacyjnego, widzieć możliwość organizowania posterunków radiolokacyjnych na samolotach.

Natomiast w przypadku stosowania przez środki napadu powietrznego nieprzyjaciela intensywnych zakłóceń radioelektro- nicznych /każdy samolot bojowy państw NATO ma możliwość pod- wieszania pojemników z aparaturą zakłócającą i - w zależności od przeznaczenia - wykorzystuje w nim do tego celu część miejsc na podwieszanie ładunków bojowych, na przykład w samolo- tach uderzeniowych do 40 %, zabezpieczających do 60 %, a w spe- cjalnych samolotach zakłócających do 90 %/ informacja radioleka- cyjna o jego działalności będzie niewystarczająca do scentra- lizowanego dowodzenia działaniami bojowymi środków walki obrony powietrznej.

W związku z tym wyniknie konieczność prowadzenia działań bojowych w sposób zdecentralizowany /w ramach połączonych sta- nowisk dowodzenia oddziałów wojsk OPK, które realizują dowo- dzenie dywizjonami raketowymi i grupami samolotów myśliwskich/. Będzie to jednak wymagało wyposażenia tych środków walki w auto- nomiczne środki rozpoznania oraz naprowadzania na cele powietrz- ne.

3.2. Wykorzystanie wojsk obrony powietrznej kraju w osłonie
wojsk operacyjnych prowadzących operacje zaczepną
i obronną

Osiłona powietrzna wojsk operacyjnych prowadzących operację zaczepną lub obronną jest realizowana w systemie OPL frontu, na tym bowiem szczeblu dowodzenia wykorzystuje się wszystkie rodzaje środków obrony powietrznej, a także podejmuje się decyzje o wykorzystaniu frontowego lotnictwa myśliwskiego. Oprócz tego na szczeblu frontu planuje się podstawowe przedsięwzięcia dotyczące organizacji i realizacji współdziałania wojsk OPL frontu z frontowym lotnictwem myśliwskim, z siłami i środkami OPL sąsiednich frontów oraz ze związkami wojsk OPK.

System obrony powietrznej frontu stanowi część składową systemu ogólniejszego, to jest systemu obrony powietrznej na teatrze działań wojennych, zajmując w nim bardzo ważne miejsce. System obrony powietrznej frontu może w określonych przypadkach obejmować również wydzielone siły i środki wojsk OPK. Najczęściej naziemne siły i środki wojsk OPK będą wydzielone do bezpośredniej dyspozycji szefa obrony przeciwlotniczej frontu. Stanowiąc je mogą siły i środki wojsk OPK, które są rozwinięte w pasie frontu, w składzie dywizji lub korpusu OPK. Skład takiego związku może wynosić do dwóch brygad wojsk raketowych OPK, jedną brygadę radiotechniczną oraz dwa - trzy pułki lotnictwa myśliwskiego OPK. Ważnym warunkiem szybkiej realizacji zadań bojowych przez te siły i środki OPK jest ich ścisłe współdziałanie z siłami i środkami OPL frontu w jednolitym sys-

wojska operacyjne
zaczepna i obronna

System obrony
do

temie obrony powietrznej TDV oraz podporządkowanie ich działań bojowych ogólnemu zamiarowi i celom operacji, a także objęcie ich ogólnym systemem jednolitego dowodzenia.

Sily i środki OPL frontów pierwszego rzutu operacyjnego w strategicznej operacji na kontynentalnym TDV spełniają główną rolę, gdyż jako pierwsze wchodzi do walki z przeciwnikiem powietrznym i prowadzi tę walkę w najbardziej złożonych warunkach. Sily i środki te nie tylko osłaniają od uderzeń z powietrza wojska i inne obiekty w pasach działania swoich frontów, ale w znacznej mierze realizują zadania niszczenia przeciwnika powietrznego na podejściach do wojsk i obiektów znajdujących się w głębi TDV. Tym samym sily i środki OPL frontów pierwszego rzutu spełniają podstawową rolę w osiągnięciu celów i zadań obrony powietrznej w operacji strategicznej na teatrze działań wojennych, a także poważnie ułatwiają prowadzenie działań bojowych związkom operacyjnym i operacyjno-taktycznym wojsk OPK. W systemie OPL frontu należy uwzględnić skład i ugrupowanie wojsk OPK na kierunku prawdopodobnych działań lotnictwa przeciwnika w głąb naszego terytorium.

Natemniast w obronnych operacjach frontowych sily i środki obrony powietrznej będą prowadziły działania bojowe w bardziej złożonych warunkach, z zasady w warunkach, kiedy panowanie w powietrzu jest po stronie przeciwnika.

W początkowym okresie pierwszej frontowej operacji zarówno zaczepnej, jak i obronnej w pasie frontu mogą być rozwinięte sily i środki wojsk OPK. Skład tych sil będzie różny. Bardziej znaczące ugrupowanie wojsk OPK stwarza dogodniejsze

warunki do rozwinięcia frontowego systemu OPL, odparcia wspólnymi siłami pierwszego zmasowanego nalotu przeciwnika oraz narastanie sił i środków OPL w miarę przegrupowywania się wojsk i ich gotowości do rozpoczęcia zaczepnej operacji lub prowadzenia operacji obronnej.

Odparcie pierwszego zmasowanego nalotu i kolejnych uderzeń lotnictwa przeciwnika w początkowym okresie operacji zaczepnej prowadzone będzie w jednym ogólnym rejonie, siłami i środkami OPL wojsk frontu oraz wojskami wchodzącymi w skład systemu OPK, prowadzącymi działania w pasie frontu. W trakcie trwania operacji nastąpi stopniowe i kolejne rozdzielanie się stref działania podstawowych sił i środków OPL frontu i przyfrontowych związków wojsk OPK.

Te warunki wymagają stopniowego narastania pierwszorzutowych sił i środków OPL wojsk frontu w miarę rozwoju operacji zaczepnej oraz zachowanie ścisłego współdziałania z wojskami OPK i prowadzącymi działania bojowe w tylowej strefie frontu.

Dążenie nieprzyjaciela do osiągnięcia zaskoczenia w wykonaniu pierwszego nalotu zmasowanego powoduje, że obrona powietrzna w pasie przyszłych działań musi być zorganizowana z awansu /w okresie pokojowym/, z wykorzystaniem przede wszystkim sił i środków OPK oraz dyżurnych sił i środków OPL wojsk operacyjnych z poszczególnych okręgów wojskowych.

W operacjach frontowych typowym przeciwnikiem powietrznym w większości będzie lotnictwo taktyczne, które podstawowymi

silami działać będzie na głębokość operacyjnego ugrupowania wojsk frontu. Część sił lotnictwa taktycznego działać będzie na wojska i obiekty w głębi teatru działań wojennych, szczególnie w ramach izolacji rejonu działań bojowych.

Liczebność lotnictwa przeciwnika zaangażowanego do działań w pasie frontu na ^{poroz.} różnych kierunkach może być ^{rozróżn.} rozróżniona. Największe zgrupowanie lotnictwa taktycznego państw NATO występuje na Centralnym kierunku europejskiego TDW, które liczy około 1500 samolotów, w tej liczbie około 50 % może być nosicielami broni jądrowej. W tych warunkach podczas prowadzenia operacji zaczepnej na kierunku centralnym i nadmorskim przeciwnik może użyć do 1000 samolotów. *Tu jest 'more by e' dworki frontu*

Z doświadczeń ćwiczeń NATO wynika, że w czasie pierwszego zmasowanego nalotu w pasie frontu może działać do 600-800 samolotów, a długość nalotu może trwać od 0,5 do 1 godziny i dłużej. Podstawowymi obiektami uderzeń lotnictwa przeciwnika będą: wojska pierwszego rzutu frontu, szczególnie nacierające na głównym kierunku; frontowe związki wojsk raketowych; lotniska bazowania lotnictwa frontowego; drugi rzut frontu; stanowiska dowodzenia oraz podstawowe obiekty tylowe wojsk frontu i komunikacja.

Ta ostatnia grupa obiektów, a więc tylowe bazy frontu, bazy raketowo-techniczne, stacje wylądowcze, węzły drogowe i kolejowe oraz mosty i wiadukty, a na kierunku nadmorskim także bazy wojenno-morskie i porty wina szczególnie interesować wojska OPK /korpus OPK/, które działają poza strefą frontową, ale na kierunku danego frontu /w przedłużeniu jego pasa działania/.

Dlatego też podstawowymi zadaniami dla sił i środków OPK w przyfrontowej strefie będzie:

- osłona najbardziej ważnych obiektów tyłowych frontu, a także osłona komunikacji dla potrzeb wojsk frontu;

- osłona przeletów lotnictwa dalekiego zasięgu oraz jego bazowania na terytorium kraju, a także osłona desantów powietrznych i morskich;

- osłona przegrupowania kolejnych rzutów wojsk operacyjnych.

Wymienione zadania, które wynikają z planu zaczepnej operacji frontowej oraz z planu obrony powietrznej frontu, wojska OPK /korpus OPK/ wykonuje w ramach uzgodnionego co do celów, zadań i okresów planu współdziałania.

W danych do planu współdziałania uwzględnia się ugrupowanie sił i środków OPK w położeniu wyjściowym /okresu pokojowego/ oraz jego ewentualne zmiany w toku operacji zaczepnej lub obronnej. Uwzględnia się szczególnie ugrupowanie wojsk raketowych OPK i ich strefy ognia oraz obiekty, które znajdują się w tych strefach i są bronione, a także ewentualny /planowany/ manewr pododdziałów i oddziałów wojsk raketowych OPK dla obrony innych obiektów. Z danych o lotnictwie myśliwskim OPK uwzględnia się: bazowanie na początku i w trakcie trwania operacji; położenie rubieży wprowadzenia do walki i stref dyżurowania w powietrzu, stanowiska dowodzenia i punkty naprowadzania; kierunki /rejony, rubieże/ działania lotnictwa w toku operacji oraz w pasie i na koryść wojsk frontu.

Plan współdziałania stanowi podstawę realizacji określonych zadań dla sił i środków OPK /korpusu OPK/ w czasie trwania operacji zaczepnej lub obronnej.

Dla wojsk frontu i w interesach ich obrony powietrznej wymagane byłoby, aby podstawowe ugrupowania wojsk raketowych OPK znalazły się na kierunku głównego uderzenia oraz w obronie podstawowych obiektów tylnych frontu. Te wymagania nie zawsze mogą być spełnione, gdyż wojska raketowe OPK ugrupowuje się z zasady w obronie najważniejszych obiektów o znaczeniu polityczno-gospodarczym dla kraju lub w obronie strefowej dla osłony podstawowych kierunków powietrznych wyprowadzających na obiekty położone w głębi obszaru kraju.

Kardziej dogodna sytuacja występuje w wykorzystaniu lotnictwa myśliwskiego OPK na rzecz wzmożenia systemu frontowego lub wykorzystania go do osłony wojsk i obiektów frontowych. Spowodowane to jest możliwościami bojowymi lotnictwa myśliwskiego, a szczególnie dość dużym promieniem taktycznego działania samolotów, co umożliwia jednoczesną osłonę wielu obiektów w dużym rejonie, jak również możliwościami manewru dla skupiania jego wysiłku w krótkim czasie na głównym kierunku lub w osłonie najważniejszych w danej chwili obiektów.

Osłona przez lotnictwo myśliwskie OPK wojsk i obiektów w pasie frontu może być realizowana przez poszczególne pułki ze składu korpusu OPK. Pułki te mogą ściśle współdziałać z frontowym lotnictwem myśliwskim w pasach /strefach/ działań bojowych poszczególnych dywizji lotnictwa myśliwskiego, a szczególnie z dywizją działającą w głębi /w drugim rzucie/.

Okresy wzmożonego wysiłku lotnictwa myśliwskiego OPK są na bieżąco uzgadniane w zależności od sytuacji i przebiegu operacji zaczepnej lub obronnej.

Rozważając dotychczasowe rozważania z uwzględnieniem roli i miejsca krajowego systemu OPK PRL, można przyjąć, że pierwsze operacje zaczepne /lub obronne/ będą prowadzone poza granicami PRL, a przez to poza systemem OPK naszego kraju.

Z rozpoczęciem tej operacji zostanie zorganizowany frontowy system obrony powietrznej wojsk. Dlatego uprzednio siły i środki tego systemu zostaną przegrupowane poza granicę państwową PRL, do nowych rejonów skąd będą wykonywać swoje zadania.

Po rozwinięciu wojsk frontu i zorganizowaniu frontowego systemu obrony powietrznej na styku z systemem OPK, a także na wypadek włączenia części terytorium PRL do strefy frontowej wojska OPK współdziałać będą z tym systemem.

Współdziałanie organizowane będzie przez dowództwo wojsk OPL frontu i dowództwo odpowiedniego terytorium korpusu OPK. Współdziałanie to dotyczyć będzie zwłaszcza wzajemnego powiadamiania o celach powietrznych i informowania się o sytuacji powietrznej; zwalczania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela na stykach obu systemów oraz osłony tyłowych obiektów frontu, znajdujących się w zasięgu działania środków OPK.

Wojska OPK PRL mogą wykonywać w interesie wojsk operacyjnych prowadzących operację zaczepną poza granicami kraju następujące zadania:

zadania OPK w OPK ?

- osłaniać drugie rzuty, odwody wojsk frontu, lotniska lotnictwa frontowego, bazy zaopatrzenia, a także obiekty systemu komunikacji w granicach obszaru objętego systemem OPK;

- wzmacniać obronę powietrzną wojsk poza granicami obszaru powietrznego kraju i zwalczać nieprzyjaciela powietrznego na otwartych skrzydłach /np: na kierunku nadmorskim/ w granicach zasięgu /taktycznego promienia działania/ sił i środków wojsk OPK.

Podobne zadania wojska OPK będą również wykonywać w operacji obronnej, z tym, że w bardziej złożonych i trudniejszych warunkach wynikających z tego, że z zasady przeciwnik będzie posiadał panowanie w powietrzu.

Z analizy wynika, że wojska OPK mogą wykonywać zadania na rzecz wojsk operacyjnych w zasadzie tylko na terytorium kraju. Nie mniej jednak zarysowują możliwości "świadczyć" na rzecz wojsk operacyjnych na froncie zewnętrznym, poza granicami systemu OPK PRL. Mogą one jednak być organizowane tylko w ograniczonym zakresie.

Wojska lotnicze OPK mogą do systemu frontowego przekazać w zasadzie tylko samoloty z załogami w celu włączenia ich do odpowiednich pułków lotnictwa myśliwskiego. Przy czym mogą to być tylko samoloty typu MiG-21 eksploatowane również w lotnictwie frontowym. Wobec braku etatowych pułkowych punktów naprowadzania, które by można wykorzystać w systemie wojsk lotniczych frontu wydzielony do tego systemu sprzęt lotniczy i załogi powinny być włączone do istniejących w nim pułków lotniczych.

Wojska raketowe OPK dysponują sprzętem raketowym, jaki nie występuje w wojskach OPL frontu. Wobec tego przekazanie części sił dla wojsk OPL frontu wymagałoby organizacji systematycznego zabezpieczenia technicznego tych sił przez system zabezpieczenia wojsk OPK. W przeciwnym wypadku, po wyczerpaniu zapasu rakiet /przeciwlotniczych rakiet kierowanych/, dywizjony raketowe OPK włączone do systemu OPL wojsk frontu nie miałyby czym wykonywać strzelań. Przy czym kierowanie ogniem odbywać się będzie jedynie w sposób nieautomatyzowany.

W wojskach radiotechnicznych OPK, w wypadku wyjęcia wojsk frontu poza obszar działań bojowych wojsk OPK, przewiduje się wydzielenie pododdziałów radiotechnicznych /kompania, batalion/ dla uzupełnienia strat oraz wzmocnienia systemu radiotechnicznego frontu. Przewidziano do wydzielenia pododdziały radiotechniczne, już w okresie pokojowym, wyposaża się w odpowiedni sprzęt /mobilne stacje radiolokacyjne, ruchome zautomatyzowane stanowiska dowodzenia, środki łączności/ oraz szkoli się załogi dla potrzeb realizacji zadań rozpoznania i zabezpieczenia radiolokacyjnego wojsk obrony powietrznej frontu.

Ogólne zasady i sposoby działania wojsk OPK w ramach operacji zaczepnej i operacji obronnej są takie same, jak i przy samodzielny prowadzeniu działań bojowych przez wojska OPK. Pewne właściwości tych działań znajdują szczególne odbicie w dowodzeniu wojskami OPK oraz w organizacji i realizacji współdziałania z wojskami OPL frontu.

3.3. Dowodzenie i współdziałanie w wojskach OPK w ramach osłony powietrznej wojsk operacyjnych

System dowodzenia wojsk OPK, ze względu na swoją specyfikę, musi odznaczać się szczególnie dużą trwałością jego funkcjonowania, wysoką operatywnością działania wszystkich ogniw dowodzenia oraz ciągłością kierowania działaniami bojowymi wojsk.

System dowodzenia wojsk OPK, podobnie jak i pozostałe elementy obrony tych wojsk, jest zorganizowany i uruchomiony zawczasu. W poszczególnych jego ogniwach składy osobowe /zmiany dyżurne lub zmiany bojowe/ pełnią ciągle dyżury bojowe, zapewniające stałą gotowość do niezwłocznego użycia dyżurnych sił i środków walki. Ciągłe dyżurowanie systemu dowodzenia OPK zapewnia: śledzenie środków napadu powietrznego przeciwnika, zwłaszcza środków lotniczego i morskigo rozpoznania radioelektronicznego; zbieranie, analizowanie i opracowywanie danych z rozpoznania radioelektrycznego i radiowego; kierowanie gotowością bojową dyżurnych sił i środków oraz sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem lotów nad terytorium kraju, tak w okresie pokojowym, jak i w czasie działań wojennych.

Zorganizowany w wojskach OPK jednolity system dowodzenia, zapewnia dowódcy scentralizowane dowodzenie całością sił wojsk OPK, a także decentralizację dowodzenia nawet do szczebla dywizjonu raketowego włącznie.

System dowodzenia wojsk OPK tworzą, odpowiednio zorganizowane, wyposażone i rozmieszczone w terenie, następujące stanowiska dowodzenia:

- zasadnicze i zapasowe centralne stanowiska dowodzenia dowódcy wojsk OPK /CSD i ZCSD DW OPK/;

- zasadnicze i zapasowe stanowiska dowodzenia korpusu OPK /SD i ZSD KOPK/;

- połączone stanowiska dowodzenia /PISD/ szczebla taktycznego;

- stanowiska dowodzenia pododdziałów /dywizjonów rakietowych i technicznych wojsk raketowych, eskadr lotniczych, kompanii radiotechnicznych, rozpoznania radioelektronicznego i kompanii zakłóceń radioelektronicznych/.

Ze względu na ciągły rozwój i doskonalenie środków napadu powietrznego nieprzyjaciela oraz taktyki jego działania, w procesie dowodzenia wojskami obrony powietrznej występuje wciąż pogłębiający się deficyt czasu. Zmusza to dowództwo wojsk OPK do szukania sposobów likwidacji tego deficytu, czy też jego zmniejszenia. W związku z tym wyposaża się stanowiska dowodzenia w urządzenia zautomatyzowanych systemów dowodzenia takich jak: ALMAZ, WOZDUCH-1M, CYBER, DUNAJEC, WEKTOR-2WE, OWAL, HUDNIA, ~~RANONA~~ oraz w sprzęt wielokanałowej łączności.

Przewidziano do wprowadzenia w wojskach OPK w latach 1981-1985 zautomatyzowane systemy dowodzenia rozszerzają możliwości organów dowodzenia w zakresie zbierania, przetwarzania, przekazywania i zobrażenia informacji oraz wypracowania propozycji decyzji o użyciu wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego do zwalczania celów powietrznych, a także koordynacji wysiłku wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego w walce z nieprzyjacielem powietrznym.

24440WA
to jest
wzrost

Zastosowanie zautomatyzowanych systemów dowodzenia zwiększa sprawność działania dowództwa oraz efektywność wykorzystania bojowego środków walki, nie zmienia jednak zasad użycia tych wojsk. Zautomatyzowane systemy dowodzenia, ze względu na ich specyfikę i wysokie koszty, instalowane są na zasadniczych stanowiskach dowodzenia, które szczególnie podatne są na zniszczenie i zakłócenia. Wynika z tego konieczność utrzymywania także systemu foniczno-wzrokowego. W związku z tym przewiduje się, że na zasadniczych stanowiskach dowodzenia podstawowym będzie system zautomatyzowany, natomiast na zapasowych stanowiskach dowodzenia - system foniczno-wzrokowy.

OPK front 2

Biorąc pod uwagę, że w czasie mobilizacyjnego rozwijania i przegrupowania wojsk operacyjnych przez terytorium kraju, nad tym samym obszarem prowadzić będą walkę z tym samym naletem środków napadu powietrznego nieprzyjaciela siły i środki wojsk OPK oraz OPL wojsk frontu łącznie z frontowym lotnictwem myśliwskim, w obydwu systemach muszą obowiązywać ujednoczone zasady i sposoby dowodzenia i współdziałania pomiędzy różnymi środkami obrony powietrznej.

Obydwa systemy dowodzenia mogą się jedynie różnić tym, że pierwszy jest w zasadzie stacjonarny /system OPK/, a drugi powinien być polowy /ruchomy/.

Oddziały /związki taktyczne/ wojsk OPL, a w razie konieczności również elementy systemu dowodzenia i rozpoznania OPL wojsk operacyjnych muszą mieć możliwość łatwego włączenia się w system OPK /np. szczebla korpusu OPK czy PISB/ i odwrotnie, oddziały lub związki wojsk OPK, a także elementy ich sys-

temu dowodzenia i rozpoznania muszą mieć możliwość włączenia się, jeżeli będzie taka potrzeba, w system OPL wojsk operacyjnych.

Zadania obrony powietrznej wojska OPK PRL realizują we współdziałaniu z wojskami obrony powietrznej sąsiednich państw sojuszniczych - członków Układu Warszawskiego oraz wojskami obrony przeciwlotniczej wojsk operacyjnych. Szczególnie istotną rolę spełnia współdziałanie wojsk OPK z obroną przeciwlotniczą wojsk operacyjnych.

Współdziałanie wojsk OPK z wojskami obrony przeciwlotniczej wojsk operacyjnych /zarówno własnych jak też sojuszniczych/ polega na uzgodnieniu działań bojowych co do celu, miejsca, czasu i sposobów wykonania zadania zgodnie z zamiarem i celami planowanych operacji.

Główną zasadą tego współdziałania jest maksymalne wykorzystanie możliwości bojowych wszystkich sił i środków obrony powietrznej o różnej przynależności, zapewnienie skutecznej osłony wojsk i obiektów oraz bezpieczeństwo działań lotnictwa. Chodzi o to, aby z początkiem wojny wspólnym wysiłkiem odepierać zmasowane uderzenia środków napadu powietrznego nieprzyjaciela na obiekty /rejon/ kraju i wojska, a także okazać wzajemną pomoc w rozwiązywaniu zadań obrony powietrznej w czasie prowadzenia operacji zaczepnych lub obronnych przez wojska operacyjne.

Z powyższego wynika, że wiodącym zadaniem współdziałania wojsk OPK z wojskami OPL jest organizacja i prowadzenie wspólnych działań przez siły i środki tych wojsk.

Współdziałanie wojsk OPK z wojskami OPL wojsk operacyjnych organizuje się zawczasu, w okresie pokojowym. Podstawą organizacji osłony wojsk i współdziałania jest plan operacyjnego rozwijania wojsk lądowych, ^{męcia} ~~oraz~~ Dyrektywa Ministra Obrony Narodowej oraz wytyczne Szefa Sztabu Generalnego WP do współdziałania sił i środków w systemie obrony powietrznej kraju.

Głównym koordynatorem współdziałania wojsk OPK i OPL na obszarze kraju jest dowódca wojsk OPK, zaś bezpośrednimi organizatorami - dowódcy korpusów OPK. Mają oni bowiem organizować wykorzystanie sił i środków OPL i dowodzenie nimi w systemie OPK.

Współdziałanie z wojskami OPL organizuje się i realizuje na dwóch etapach:

- na okres przegrupowania wojsk operacyjnych przez obszar kraju /rejonu obrony korpusów OPK/;

- po zorganizowaniu się frontu i rozwinięciu jego wojsk na styku z systemem OPK.

Pierwszy etap współdziałania wojsk OPK z wojskami OPL frontu obejmuje dokonanie uzgodnień między jednostronnym dowództwem wojsk OPK i dowództwami szczebli OPL wojsk operacyjnych odnośnie do:

- odparcia pierwszego zmasowanego uderzenia nieprzyjaciela powietrznego;

- osłony wojsk frontu podczas przegrupowania się przez obszar kraju.

Przedmiotem uzgodnień drugiego etapu współdziałania jest wzmocnienie osłony wojsk operacyjnych, systemu komunikacji i obiektów tyłowych frontów w operacjach zaczepnych i obronnych.

W czasie pokoju i w początkowym okresie wojny, kiedy wojska OPK i okręgów wojskowych rozwinięte są w jednym wspólnym rejonie - na terytorium kraju, współdziałanie między nimi organizuje się według zasady uzgodnienia wspólnych działań w jednym rejonie. Natomiast z początkiem operacji zaczepnej, kiedy zaczną organizować się samodzielne systemy OPL frontów, współdziałanie będzie polegało na uzgodnieniu wysiłków przy działaniu w różnych rejonach.

W okresie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej włącznie do systemu OPK sił i środków OPL okręgów wojskowych /armii/, w tym także podporządkowania frontowego dylokowanych w rejonach obrony korpusów OPK, winno następować zgodnie z przyjętymi wcześniej ustaleniami. Szczególną uwagę w tym okresie zwraca się na osiąganie gotowości przez siły i środki OPL do udziału w odparciu zmasowanych nalotów środków napadu powietrznego nieprzyjaciela, przy czym do odparcia tych nalotów powinna być użyta maksymalna ilość środków obrony powietrznej, niezależnie od ich podległości organizacyjnej. Włączenie wojsk obrony przeciwlotniczej do systemu OPK może - na mocy dodatkowego zarządzenia - nastąpić również w okresie osiągania podwyższonej gotowości bojowej. Przypadki takie mogą wynikać z konkretnej sytuacji i realnego zagrożenia niespodziewanymi uderzeniami z powietrza.

Po wprowadzeniu w siłach zbrojnych stanu pełnej gotowości bojowej /lub wcześniej - na dodatkowe zarządzenie/ następuje w ramach realizacji współdziałania wojsk OPK z siłami i środkami wojsk OPL włączenie ich do jednolitego systemu OPK.

Współdziałanie z frontowym systemem obrony przeciwlotniczej, po jego rozwinięciu się na styku z systemem obrony powietrznej kraju, organizowane jest przez dowództwo wojsk OPL frontu i sztab odpowiedniego terytorialnie korpusu OPK. Współdziałanie to dotyczy zwłaszcza takich zagadnień, jak: wzajemne powiadamianie o celach powietrznych; informowania się o sytuacji powietrznej; zwalczanie środków napadu powietrznego nieprzyjaciela na stykach obu systemów oraz osłona tyłowych obiektów frontu, znajdujących się w zasięgu działania środków obrony powietrznej kraju.

Jeśli do strefy frontowego systemu obrony przeciwlotniczej włączona zostanie część obszaru kraju, to dodatkowo uzgadnia się, które jednostki wojsk obrony powietrznej kraju - raketowe, radiotechniczne i inne - i na jaki czas zostaną podporządkowane szefowi wojsk obrony przeciwlotniczej frontu; sposób przejmowania dowodzenia nimi, ich zadania oraz łączność współdziałania. Przewiduje się, że jednostki te będą w systemie obrony przeciwlotniczej frontu nadal osłaniać wyznaczone obiekty kraju, wykonując zadania na korzyść wojsk frontu z zasady w dotychczasowym ugrupowaniu bojowym. Zmiana obiektu osłony może nastąpić na zarządzenie Szefa Sztabu Generalnego poprzez dowódcę wojsk OPK.

W wypadku rozwinięcia systemu OPL frontu na styku z systemem OPK lub częściowo na obszarze kraju dokonuje się również wymiany przedstawicieli pomiędzy ośrodkiem kierowania OPL frontu i SD współdziałającego bezpośrednio korpusu OPK.

Oprócz współdziałania w ramach sił zbrojnych PRL organizowane jest współdziałanie międzysojusznicze w ramach jednolitego systemu obrony powietrznej państw Układu Warszawskiego. Należy zakładać, że w najbliższych latach główny cel tego współdziałania pozostanie bez zmian i będzie nim: zespolenie wysiłku wszystkich wojsk sojuszniczych dla realizacji wspólnych zadań osłony w jednolitym systemie OP UW. Organizatorem i kontynuatorem współdziałania jest dowództwo wojsk OP państw - sygnatariuszy tego układu. Wspólnie z narodowymi dowództwami wojsk OP ustala ono doktrynalne założenia realizacji wspólnych zadań osłony oraz opracowuje jednolity plan obrony powietrznej i plan współdziałania, wdraża postanowienia tych planów do wojsk, organizuje doskonalenie współdziałania itp. Konkretyzacja i praktyczna realizacja ustaleń współdziałania odbywa się na szczeblu dowództw i wojsk bezpośrednio współdziałających ze sobą.

W wypadku konfliktu zbrojnego przegrupowujące się przez terytorium PRL związki operacyjne i taktyczne wojsk sojuszniczych organizują obronę powietrzną własnymi siłami i środkami ^{obrony powietrznej} ~~OP~~. Nie mniej jednak wojska OPK PRL będą zobowiązane do wzmocnienia obrony powietrznej wojsk sojuszniczych określonymi siłami lotnictwa myśliwskiego. Pozostałe siły i środki wojsk OPK, a zwłaszcza wojska raketowe, ^{wykonujące będą} ~~angażuje się~~ do osłony wojsk sojuszniczych w ramach ogólnego planu obrony powietrznej PRL, ~~zakie-~~

dającego między innymi rozwinięte ugrupowania tych sił i środków do osłony obiektów /rejonów/ kraju.

Podstawą nawiązania kontaktów i dokonywania odpowiednich uzgodnień między wojskami OPK i przegrupowującymi się związkami operacyjnymi są ogólne wytyczne zainteresowanych sztabów generalnych. Uzgodnień tych dokonuje się między dowództwem wojsk OPK, a szefostwami wojsk OPL i sztabami armii lotniczych właściwych związków operacyjnych /okręgów wojskowych/, których siły i środki rozwijane są do osłony wojsk.

Wspólnymi zadaniami wojsk OPK oraz sił i środków obrony powietrznej przegrupowujących się wojsk sojuszniczych będą:

- osłona sojuszniczych wojsk lądowych przed uderzeniami środków napadu powietrznego nieprzyjaciela podczas przemarszu, zwłaszcza w okresie przekraczania szerokich przeszkód wodnych oraz w rejonach ześrodkowania i odpoczynku;

- osłona i zabezpieczenie sojuszniczego lotnictwa bojowego i transportowego na kierunkach jego przelotów.

Główne kierownictwo działaniami współdziałających sił i środków obrony powietrznej własnych i sojuszniczych rozwijanych czasowo na terytorium PRL sprawuje ze swego centralnego stanowiska dowodzenia dowódca wojsk OPK poprzez dowódców poszczególnych korpusów. Koordynację wysiłku sił i środków obrony powietrznej wojsk OPK i sojuszniczych zapewnia się przez przedstawicieli delegowanych na poszczególne stanowiska dowodzenia wojsk OPK ze związków operacyjnych /taktycznych/ przegrupowujących się wojsk.

Przedstawiciele armii sojuszniczej informują dowódców wojsk OPK o działalności i ruchach wojsk, siłach obrony powietrznej, ich położeniu, terminach ich rozwijania i zwijania, działalności bojowej oraz rezultatach działań. Własnym dowództwom przekazują oni natomiast dane o położeniu i możliwościach sił i środków OPK w zakresie wzmocnienia osłony wojsk oraz sugestie dowódców wojsk OPK co do sposobów wspólnych działań, ześrodkowania wysiłku w określonych rejonach, likwidacji skutków uderzeń z powietrza itp.

Do zadań wspomnianych przedstawiciele należy ponadto wymiana informacji o uderzeniach jądrowych i skażeniach zagrażających współdziałającym stronom.

Dokonana w poprzednich rozdziałach opracowania analiza zmian organizacyjnych i technicznych w wojskach OPK o zdeterminowanych zmianami ich możliwości oraz wywołane nimi tylko niewielkie zmiany w użyciu tych wojsk w osłonie wojsk operacyjnych nasuwają zasadne stwierdzenie, że nie zmieniają się również istotne zasady współdziałania pomiędzy wojskami OPK i wojskami operacyjnymi.

Nie mniej jednak w ramach doskonalenia współdziałania pomiędzy wojskami OPK a wojskami operacyjnymi /ich siłami i środkami OPL/ należałoby ujednoczyć, w ramach stosowanych sposobów współdziałania, zasady podziału celów /według wysokości, rubieży, sektorów/ zapewniając możliwości i warunki ich praktycznej realizacji w różnych sytuacjach bojowych podczas prowadzenia walki ze środkami napadu powietrznego przeciwnika.

~~Wskazany byłby również ściślejszy kontakt i zgrywanie taktyczno-ogólne współdziałających jednostek /w ramach ćwiczeń i treningów/ w sektorach odpowiedzialności poszczególnych połączonych stanowisk dowodzenia oddziałów wojsk OPK. Dla zapewnienia pewnej łączności dowodzenia i współdziałania wymagane jest ujednolicenie środków łączności radiowej oraz ich utajnienie w wojskach OPK i OPL.~~

ZAKOŃCZENIE

Lata 1981-1985 stanowią okres dalszego rozwoju technicznego i organizacyjnego wojsk obrony powietrznej kraju. Zmiany techniczne polegające głównie na wprowadzeniu do wojsk OPK nowego sprzętu /samoloty MiG-23, zestawy rakietowe S-200, nowe typy sprzętu radiolokacyjnego i środków zautomatyzowanego dowodzenia/ powodują niewielkie zmiany organizacyjne, nie naruszające jednak zasadniczej struktury organizacyjnej wojsk OPK.

Zmiany techniczne spowodują określone zwiększenie możliwości bojowych wojsk OPK, zarówno jeśli chodzi o możliwości przestrzenne, czasowe, jak też probalistyczne. Nowy sprzęt zawsze wpływa na zmiany w taktyce, na powstawanie nowych teorii taktycznych, które z kolei wywołują określone następstwa operacyjne, w tym również mogą rzutować na zasady wykorzystania wojsk OPK do osłony wojsk operacyjnych.

Dokonana analiza wykazuje jednak, że zmiany organizacyjne i techniczne jakie zachodzą i zajądą w wojskach OPK w latach 1981-1985, a nawet do roku 1990 są na tyle niewielkie, że nie spowodują istotnych zmian w zasadach użycia tych wojsk w systemie obrony powietrznej.

Istotnym a zarazem głównym zadaniem wojsk OPK jest i pozostanie obrona przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza najważniejszych obiektów i rejonów kraju. Istniejący system OPK został zbudowany pod kątem właśnie potrzeb realizacji tego zadania, a jego stacjonarny charakter ograniczą zmiany przewidywanych /planowanych/ zadań bojowych.

Tym niemniej, osłona wojsk operacyjnych na obczarze kraju, zwłaszcza w czasie ich operacyjnego rozwijania, na pewno będzie jednym z głównych zadań wojsk OPK.

Problem ten może być rozwiązany tylko poprzez wspólne i skoordynowane wykorzystanie wojsk OPK i wojsk obrony przeciwlotniczej oraz przez aktywny udział w osłonie wojsk operacyjnych lotnictwa myśliwskiego wojsk frontu.

Wspólnie zwalczanie środków napadu powietrznego odbywać się będzie na zasadach uzgodnionego i zaplanowanego współdziałania. Przy czym wojska OPL powinny realizować bezpośrednią obronę najważniejszych elementów ugrupowania wojsk operacyjnych, a wojska OPK osłonę pośrednią tych wojsk na całym obczarze kraju oraz w niektórych rejonach osłonę bezpośrednią, głównie przez wojska raketowe OPK.

Działalność wszystkich sił i środków obrony powietrznej /w ramach pierwszej operacji przeciwpowietrznej/ powinna być tak zorganizowana, aby w pełni wykonać zadania osłony nie ograniczając jednocześnie wzajemnie swoich potencjalnych możliwości ogniowych. Jednym z celów operacji przeciwpowietrznej jest udaremnienie siłom powietrznym przeciwnika izolacji rejonu działań bojowych. Cel ten osiąga się poprzez przygotowanie kompleksu przedsięwzięć, ściśle między sobą powiązanych i realizowanych jeszcze w czasie pokoju, a następnie przed rozpoczęciem operacji, które obejmują: planowanie operacji; organizowanie zgrupowań wojsk wyznaczonych do udziału w pierwszej operacji i postawienie im zadań; organizację współdziałania między

wojskami oraz siłami i środkami obrony powietrznej, biorącymi udział w operacji przeciwpowietrznej.

Wojska OPK PRL będą stanowiły ważną część sił obrony powietrznej, biorących udział w operacji przeciwpowietrznej na ZTDW. W systemie OP naszego kraju będą uczestniczyły znaczne ilości wojsk OPL frontów, a także lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych frontów.

Wojska OPK w ramach operacji przeciwpowietrznej, obok wykonywanych zadań związanych z obroną obiektów na obszarze kraju wspólnie z siłami i środkami OPL innych rodzajów sił zbrojnych i lotnictwem myśliwskim, będą osiadały rozwinięcie mobilizacyjne i operacyjne oraz przegrupowanie wojsk operacyjnych na kierunki działań. Ugrupowanie wojsk OPK będzie ugrupowaniem okresu pokojowego, natomiast ugrupowanie innych rodzajów sił zbrojnych zależało będzie od aktualnego położenia przegrupowujących się wojsk.

Organizatorem i koordynatorem działalności bojowej całości sił i środków OP w operacji przeciwpowietrznej na obszarze kraju jest dowódca wojsk OPK PRL oraz dowódcy korpusów OPK w swoich rejonach działań bojowych.

Podstawowym czynnikiem warunkującym pomyślne wykonanie zadań ochrony wojsk operacyjnych przez wojska OPK w operacji przeciwpowietrznej jest wszechstronne przygotowanie i szczegółowe zaplanowanie przebiegu działań.

Różnica pomiędzy dotychczasowym organizowaniem i planowaniem działań bojowych wojsk OPK, a przygotowaniem i planowaniem

Wskazywanie na operacje
wskazywanie na

ich działań w operacji przeciwpowietrznej wynika z istoty i charakteru tej operacji. Polega ona głównie na konieczności organizowania i planowania działań na okres całej operacji, tj. około 2-5 dób. Zwiększa się w związku z tym rola przewidywania rozwoju sytuacji na cały okres operacji. Wymaga to opracowania zauszczasu odpowiednich wariantów działań według etapów operacji, rubieży i kierunków. Przy planowaniu działań uwzględniać należy zmienność składu sił i środków związanych z przemierzaniem się przez nasz obóz wojsk operacyjnych /własnych i sojusznicych/. Może się także zmieniać ważność obiektów osłony, co będzie wymagało wczesniejszego uwzględniania zastany wysiłku obrony na poszczególnych kierunkach działań.

Bardzo ważne znaczenie w działaniach wojsk OPK ma należyście opracowany plan współdziałania. Plan ten opracowywany jest zauszczasu, a po otrzymaniu dyrektywy do udziału wojsk OPK w operacji przeciwpowietrznej odpowiednio uaktualniany w oparciu o bezpośredni kontakt i aktualne decyzje współdziałających stron. Szczególnego uaktualnienia wymaga plan w zakresie osłony wojsk operacyjnych własnych i sojusznicych przegrupowujących się przez terytorium kraju.

Podstawowym warunkiem dobrego współdziałania i efektywnego wykorzystania sił i środków OP w osłonie wojsk operacyjnych jest ściśle przestrzeganie zasady centralizacji dowodzenia, która powinna zapewniać udział całości sił i środków OP w odpieraniu zamasyowanych uderzeń nieprzyjaciela według jednolitego planu i zamiaru działań. Taką centralizację zapewnia się

przez nałożenie odpowiedzialności za obronę powietrzną wojsk i obiektów w określonych rejonach na dowódców wojsk OPK lub dowódców OPL wojsk frontu /armii/.

Ponieważ na tym samym obszarze, walkę z celami powietrznymi prowadzić będą siły i środki wojsk OPK i OPL wojsk frontu łącznie z lotnictwem myśliwskim w obydwu systemach powinny obowiązywać ujednoczone zasady, sposoby i warunki działania oraz współdziałania między różnymi środkami obrony powietrznej.

Organizując osłonę wojsk operacyjnych należy zdawać sobie sprawę, że nieprzyjaciel powietrzny raczej rzadziej będzie decydował się na wyszukiwanie maszerujących kolumn, zgrupowań wojsk w rejonach odpoczynku lub ześrodkowania. Prościej dla niego będzie niszczyć obiekty komunikacyjne, rzutujące na przegrupowanie wojsk. Dlatego nie należy problemu osłony zawężać li tylko do bezpośredniej osłony przegrupowujących się wojsk. Zasadnicze znaczenie dla pewnego przegrupowania wojsk operacyjnych mieć będzie skuteczna osłona systemu komunikacji i tych obiektów komunikacyjnych, z których one będą korzystać w trakcie przegrupowania.

Dla zapewnienia dowodzenia jednostki wojsk OPL frontu powinny utrzymywać łączność w radiowej sieci współdziałania korpusów OPK oraz nawiązywać bezpośrednią łączność dowodzenia z połączonym SD wojsk OPK, w sektorze którego będą się znajdować. Zasada ta umożliwi przy zachowaniu bezpośredniego dowodzenia ich działaniami bojowymi przez właściwych dowódców wojsk OPL koordynację działań przez starszych dowódców na połączonych SD wojsk OPK, w zakresie zwalczania środków napadu powietrznego

nieprzyjaciela. Przy czym podział celów i wskazywanie ich oraz stawianie zadań na ich zwalczanie powinno odbywać się z połączonego SD wojsk OPK poprzez oficerów współdziałania.

W ramach doskonalenia zadań osłony wojsk operacyjnych przez wojska OPK należy systematycznie w toku ćwiczeń dowódczo-sztabowych i ćwiczeń z wojskami rozwiązywać problemy osłony wojsk i sprawdzać realność stosowanych rozwiązań.

Nowe elementy w osłonie wojsk operacyjnych przez wojska OPK należy widzieć nie tylko jako rezultat zachodzących w nich zmian organizacyjno-technicznych i związanych z nimi zmieniającymi możliwościami, lecz również jako rezultat ciągłego doskonalenia zasad działania wojsk OPK w przedstawionej dziedzinie.

KIEROWNIK ZESPOŁU

Topol
.....

Wydrukowano w 5 egz.

~~Egz. Nr 1-5 - Kane. Tajna~~
Wyk. płk Kropiowski
Druk. TK dn. 25.02.1983 r.
Nr kg. mesz. 0105/WL

Egz. nr 1 i 3 Biblioteka Naukowa OZS

Stęży

*Ważne role WOPK w operacji
powietrznej.
Zawracanie do dowódcy i do organów*

